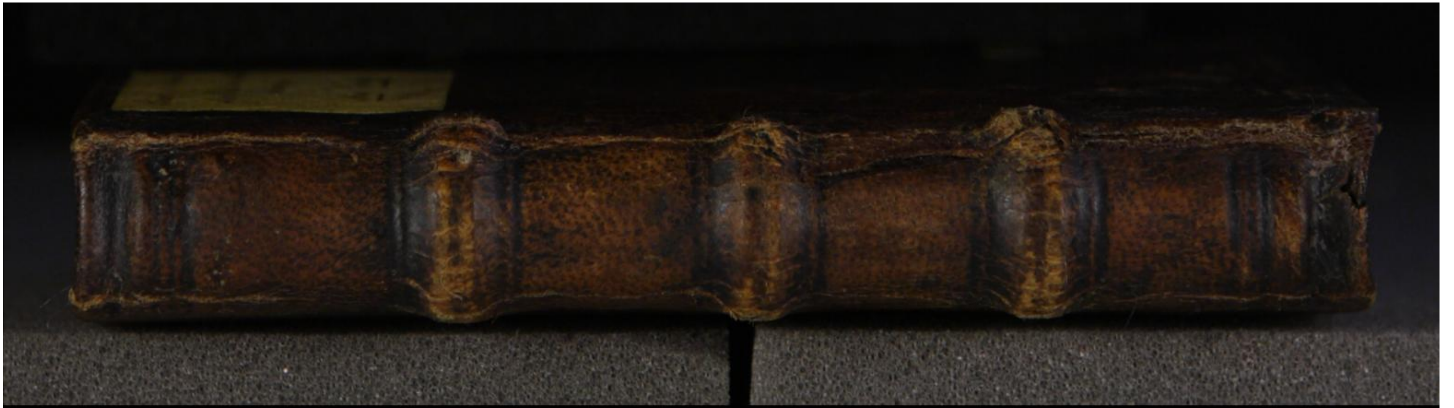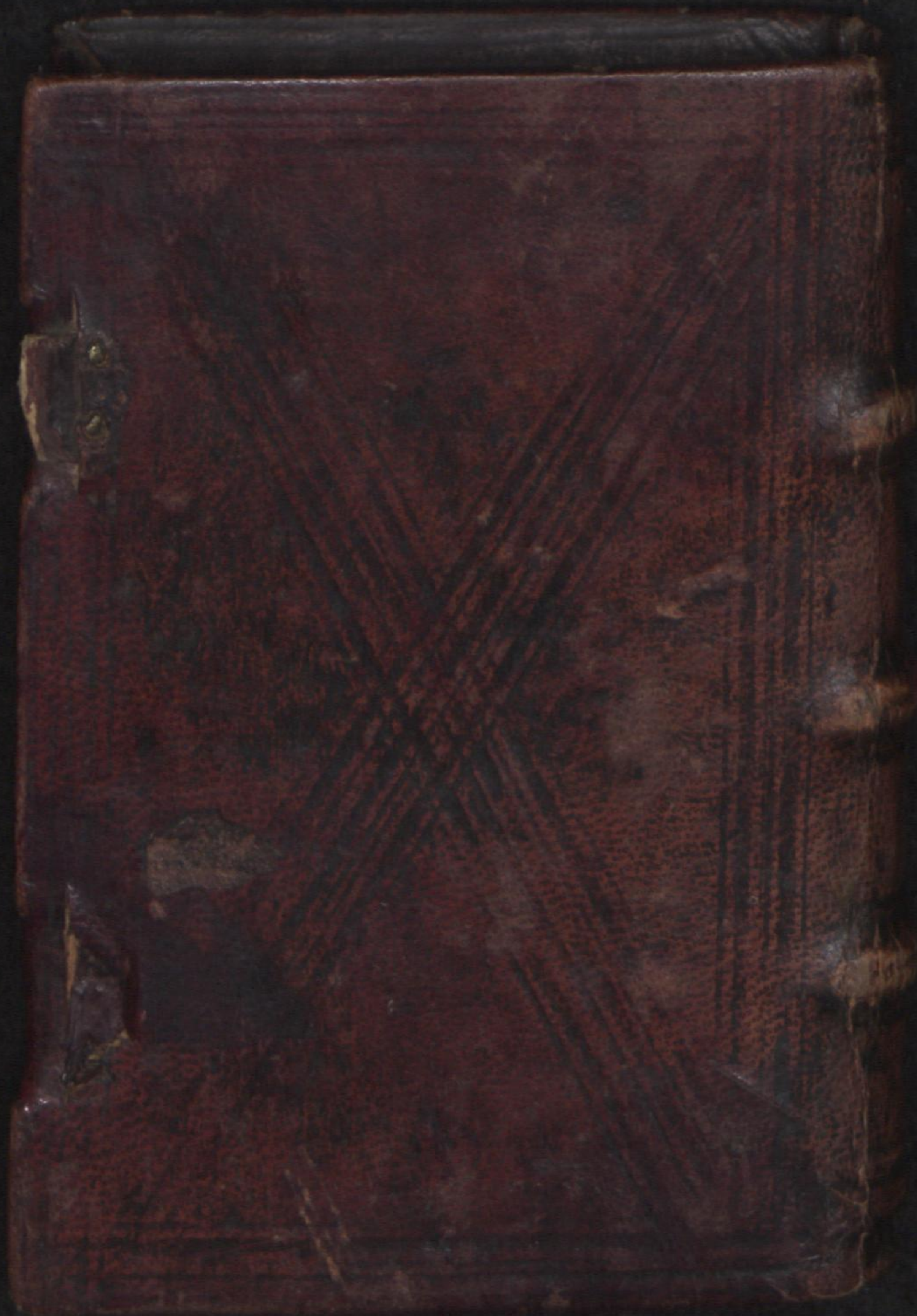
Livii et Sallustii
sententiose dicta
excerpta
a
Nic. Kragio
Hafn., 1584.

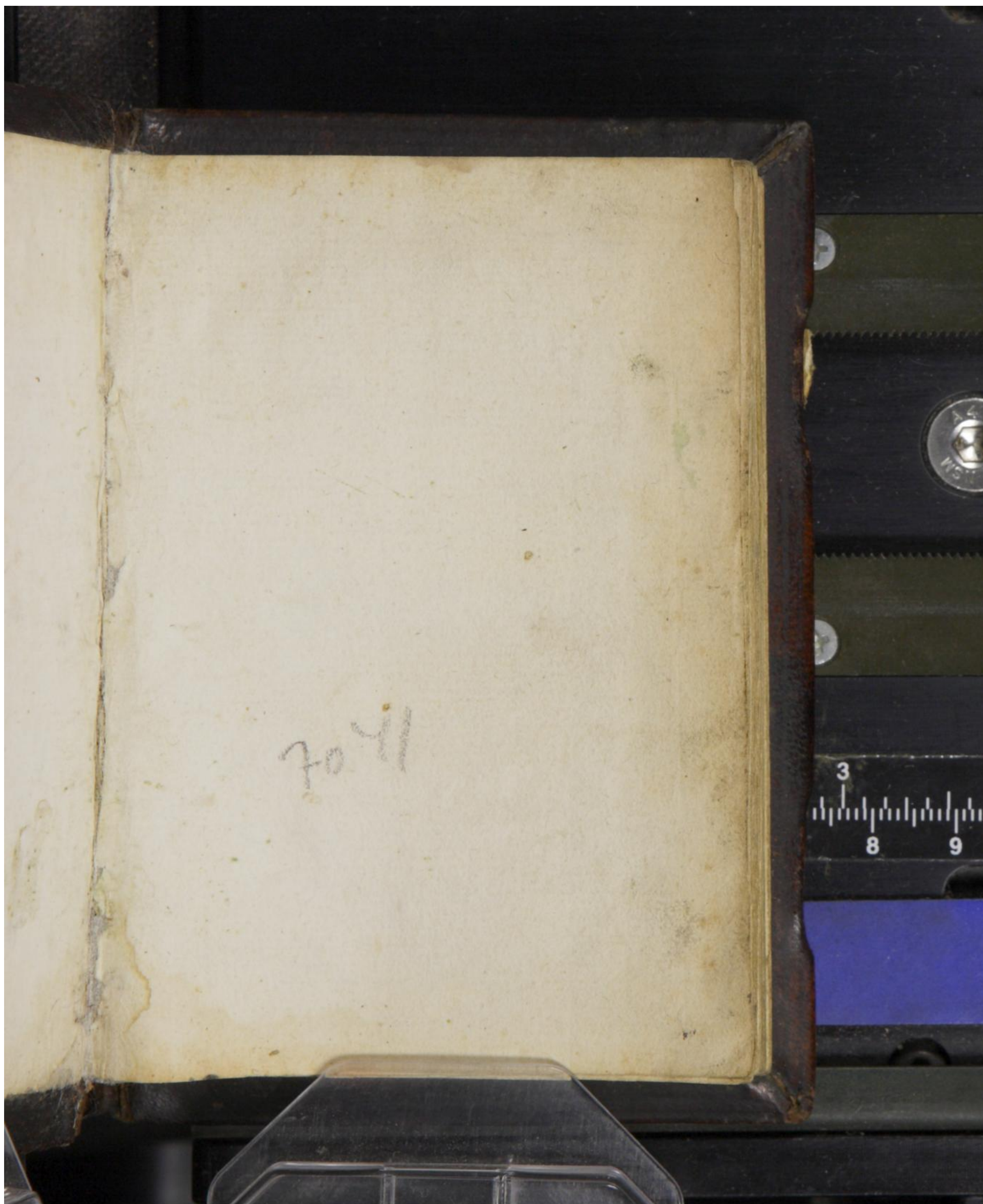

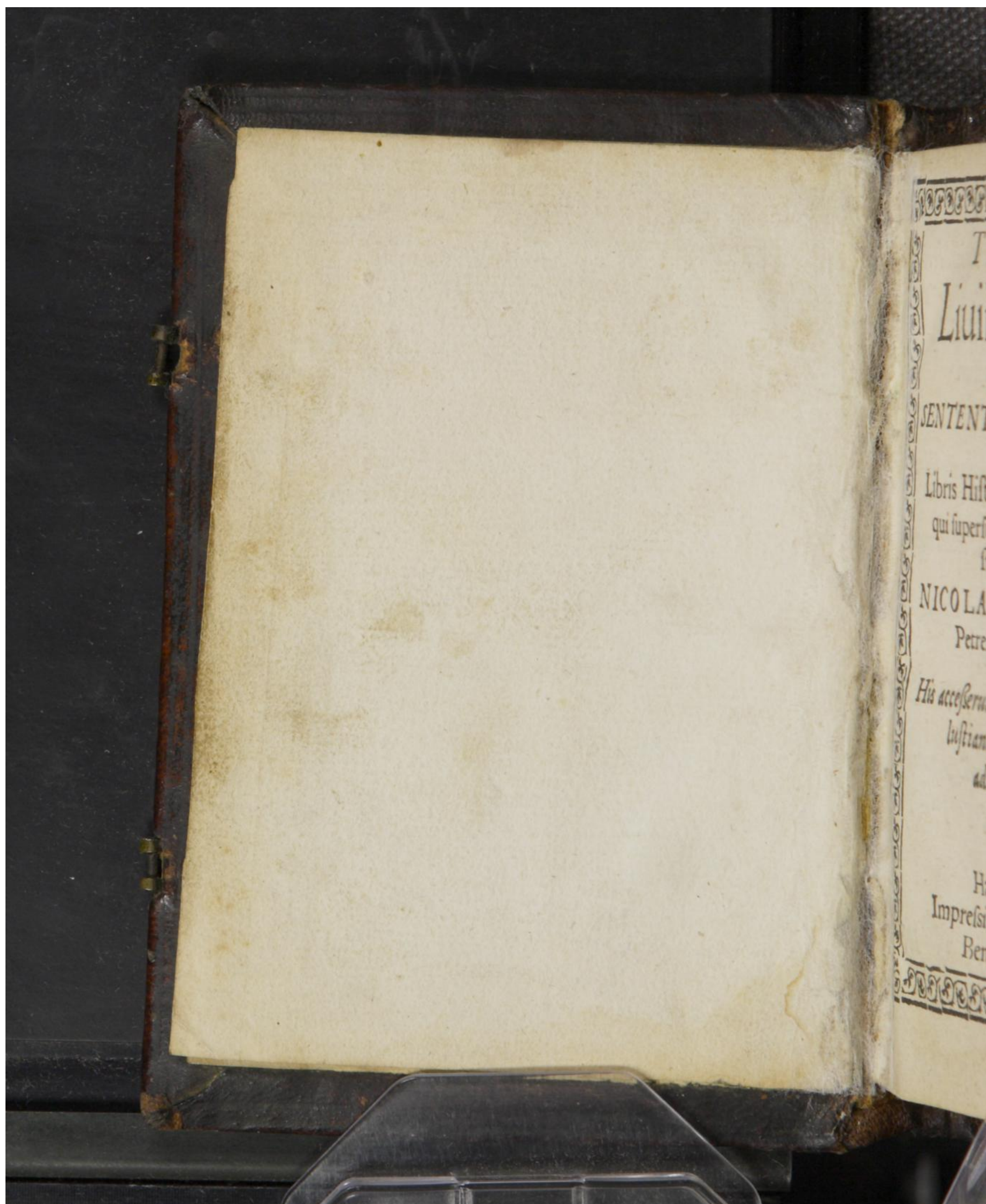

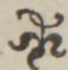

TITI
Liuii Pata-
uini
SENTENTIOSE DICTA,
ex
Libris Historiarum eius,
qui supersunt, excerpta:
studio

NICOLAI KRAGII
Petreÿ Ripensis.

*His accesserunt sententiæ Sal-
lustianæ ab eodem
adiectæ.*

Hafniæ,
Impressit Laurentius
Benedictus.

MORVS.

Princeps pius nunquam carebit liberis,
Totius est regni pater.
Princeps abundat ergo felicißimus
Tot liberis, quot ciuibus.

Idem.

Totum est vnus homo regnum, idq́ cohæret amore:
Rex caput est, populus cætera membra facit.
Rex quot habet ciues (dolet ergo perdere quenquam)
Tot numerat partes corporis ipse sui.
Exponit populus sese pro Rege, putatq́
Quilibet hunc proprij corporis eße caput.

IN-

INCLYTISSIMIS,
& Illuſtriſſimæ indolis Principibus ac Dominis:

D. CHRISTIANO IIII.
Electo Regi Daniæ & Noruegiæ,
DVCI
Sleſuigæ, Holſatiæ, Stormariæ & Ditmerſiæ,
COMITI
in Oldenburg & Delmenhorſt.

ET D. HVLDERICO,
DVCI
Sleſuigæ, Holſatiæ, Stormariæ & Ditmerſiæ,
COMITI
in Oldenburg & Delmenhorſt.

FILIIS SERENISSIMI,
& potentissimi Principis ac Domini, *D. FRIDERICI*
Secundi, Regis Daniæ,
Noruegiæ &c.

Dominis & Principibus suis, perpetuo studio fideq; obseruandis & colendis.

DONAT CONSECRATQVE

NIcolaus Kragius
Petreius Ripensis.

Duo

*VO SVNT, ILLV*ſtriſſimi Principes, in omnibus ſtudijs & actionibus, quæ nobis propoſita eſſe debent, & ad quæ omnia in vita noſtra referantur: virtus ſcilicet, & eruditio. Nam hæc duo inter mortales ſumma et optima ſunt, & ex ijs, tanquam ex fontibus viuis, cuncta bona promanant. Vtraqꝫ autem permagna inprimis ex hiſtorijs habent adiumenta. Nam cum ad eruditionem, dicendi facultas, & rerum variarum cognitio requirantur: ad virtutem regulæ, & exempla pertineant, hæc omnia in hiſtorijs abunde ſuppetunt, & ad hos vſus, quæcunqꝫ in ijs occurrunt, referri poſſunt. Proinde nec obſcurum eſt, quod ad virtutem & eruditionem, hiſtoriæ quoqꝫ plurimum

adferant emolumenti. Sed de ſingulis horum, quæ ad hæc duo pertinere diximus, paulo vberius dicendum videtur: vt quo pacto in hiſtorijs hæc comprehenſa ſint, ac inde eruantur atq; ad hos vſus accommodentur, intelligi poſſit.

Primum ergo ad eam eruditionis partem, quæ in orationis facultate conſiſtit, plurima hic adminicula habemus. Nam in vtraq; lingua fundamentum puræ, elegantis & copioſæ orationis, ſi in vllis ſcriptis, in hiſtorijs certe collocatum eſt. Hic enim vberrima eſt copia bonorum verborum, eorumq; præſertim, quæ in vita communi, & politica vſum habent. In his diſcere poſſumus optimas vtriuſq; linguæ phraſes & locutiones. Hic maxima ornamentorum ſeges, & amplificationum redundantia. Hic perſpicuitas & concinnitas, in toto ora-

orationis filo existit. Nam quid dicam de integris orationibus, quæ in historicis extant? Profecto siue eæ ab ipsis fictæ sunt (vti verisimilius est) siue eo modo habitæ, tantum grauitatis, tantum eloquentiæ continent, vt eas imitari dicendo posse, magnæ sit & vtilitatis & artificij. Hæc & huiusmodi alia, quæ eloquentiæ sunt, præstant cum Latini, tum Græci historici veteres: vt docti omnes testantur, & notum esse potest ijs, qui hos autores euoluunt.

Secundo, quod ad alteram eruditionis partem spectat, quæ continet rerum cognitionem, earum itidem historiæ admodum sunt feraces. Nam in ijs copiosa supellex rerum cognitione dignissimarum reposita est. Quin tota scientia politica, hic quasi in Amaltheæ cornu, redundat. Hic omnium antiquita-

tum notitia recondita eſt. Hic the-
ſaurus morum & conſuetudinum
veterum conſeruatur. Hic omnia,
apud omnes gentes, magiſtratuum
genera & eorum honores, imperia,
& iura declarantur. Hic varia iu-
dicia, legum monumenta, conſilia,
deliberationes, & alia quæ ad iuris
ſcientiam & Reipublicæ guberna-
tionem faciunt, exponuntur. Hic
egregia veterum inſtituta in præ-
mĳs honorum deſcribuntur, vt in
triumphis, ouationibus, coronis, ſta-
tuis, ſupplicationibus, arcubus, lau-
dationibus, inſcriptionibus, & alĳs
huiuſcemodi. Hic percipimus qui-
bus pœnarum generibus ſcelera vin-
dicauerint, quod multæ pecuniariæ
ius, quæ carcerum & vinculorum
genera, qui ignominiæ ritus, quæ
exilĳ cauſæ & ſpecies, quot modis
mors irrogata. Deniq; vt breuiter
contraham, obſeruare hic poſſu-
mus,

mus, quomodo ciuitates fuerint conſtitutæ, quomodo in partes diſtributæ, quo pacto prouinciæ ordinatæ, quo iure coloniæ & municipia facta, qua ratione vectigalia inſtituta, & ſtipendia impoſita, quo iure bella indicta, geſta, & finita, qua religione fœdera facta & confirmata, & infinita alia, quæ bello & pace maximi ſunt momenti: quibus omnibus hiſtoriæ veteres vbiqꝫ ſunt refertæ. Et in ijs reuera magna eruditæ doctrinæ pars ponenda eſt. Ideo multi doctiſſimi viri, in hoc antiquitatum ſtudio, totam ætatem contriuerunt, & magnam laudem eruditionis adepti ſunt. Verum hæc de eruditione, quæ ad dicendi facultatem, & rerum ſcientiam ex hiſtorijs peti poteſt.

Tertio quod ad regulas, quas priore loco ad virtutem diximus conſiderandas, ſpectat: etiam eas

historiæ magna copia suggerunt. Nam quotiescunque graues viri introducuntur loquentes, quod haud raro fit, statim, vt maius verbis pondus insit, grauitate alicuius sententiæ verba sua communiunt. Est etiam haud infrequens, vbi ipsi historiarum autores, ex commemoratis rebus dicta de moribus & euentibus extruunt & quasi concludunt. Et vbique fere in hisce scriptis, talia dicta de expetendis, & fugiendis, & varijs euentibus proponuntur, vt in duobus historicis a me hic affatim demonstratum esse arbitror. Nec exigua est earum vtilitas, sed magnam vim in primis & efficatiam habent, ad commouendos & impellendos animos. Nam tales fere sunt, vt naturale iudicium cum ijs consentiat, & quasi leges sunt naturales. Deinde in ijs verborum grauitas grata est, & quod

rotun-

rotunde ac argute exponuntur. Deniq; & ipſa breuitate commendantur, qua & facile memoria percipi, & oblata occaſione iterum laudari & allegari poſſunt. Poſtremo & eo delectant nos, quia quod ſentimus ipſi, idem alios prius ſenſiſſe, ex ijſdem deprehendimus. Vnde & ſententiæ dicuntur, videlicet, quod omnes ita ſentiant, vel potius, ſentire debeant.

Quarto ad exempla quod attinet, quæ poſteriore loco in virtutis inſtitutione collocauimus, ea quanta copia in hiſtorijs exiſtant, haud in promptu eſt paucis explicare. Nulla enim virtus, nulla honeſta & laudabilis actio exiſtere poteſt, cuius non exemplum hiſtoricum inuenias. Deniq; tota hiſtoria in hunc præcipue vſum comparata eſt, vt exempla vetuſtatis repræſentaret. Non enim poteſt

eſſe

esse vllus stimulus, qui fortius pungat, quam rerum ab alijs gestarum memoria. Nam quo quisque maiore est indole, eo magis, cum aliorum facta & dicta percipit, ad animum admittit ,& acriore contentione ea æmulatur. Ita Alexandrum magnum laudata Achillis Homerici virtus, Scipionem Africanum Cyri gloria, Iulium Cæsarem Alexandri commendatio excitauit. Nec dubium est, quin eodem modo auus vester, illustrissimi Principes, sacrosanctæ & æternæ memoriæ, Christianus III. parenti vestro immortalitate dignissimo, Friderico II. exemplo præiens, ad multas heroicas illas virtutes exuscitarit. Et vobis ipsis, vtriusque exemplum existimabitis in tota vita, ad imitandum esse propositum. Hanc denique ob causam, principibus & nobilibus viris, insignia gentilitia

tia ſunt, vt memores eorum, qui virtute ſibi ea pepererant, vijs ijſdem ad gloriam ſibi inſiſtendum ſtatuerent. Et iam qua ratione ex ſententijs & exemplis virtus etiam inſtituatur, intelligi quodammodo poteſt. Hæc itaq; omnia cum in hiſtorijs obſeruantur, & ita ad has quatuor partes referuntur, tum vero ex ijs operæ fructum percipimus, & intelligimus quantum & ad eruditionem, & virtutem, hiſtoriæ conducunt. Et ſunt hæc, quæ explicauimus, re & verbis pauca, ſed vſus certe latiſſime patet, vt hic quam ſimpliciſsime mõſtraui.

Proinde hic libellus quo pertineat, & quid contineat, iam perſpicuum eſſe puto: videlicet, quod comprehendat eam virtutis inſtitutionem, quæ ſententijs conſtat. Et huius laboris eo minus me pœnitet, quod in conſimili ſtudio mul-

tos

tos præclaros viros verſatos eſſe ſciam. Quia autem eas ſoluta oratione ſcriptas, & ex hiſtorico colligere animus fuit, non potui id ex præſtantiore quoquam facere, quam ex Liuio. De quo, vt Salluſtium hoc loco prætereaam, hic id in vniuerſum ſaltem hoc tempore dicam, quod ipſe Salluſtius extulit de Carthagine: melius eſſe ſilere, quam parum dicere. Et quidem ſi extaret alicubi integer Liuius, vt Eraſmus integrum eum eſſe, etiam ſperabat apud Danos, eſſet id nobis magni theſauri inſtar æſtimandum: Et ego peculiariter pro me, id auro contra carum haberem. Verum id ita eſſe, parum eſt ſpei: ſed metuendum magis, ne ſceleratis vel indoctis manibus, ſi vnquam hic extitit, diſcerptus ſit.

Cæte-

Cæterum vobis, illuſtriſſimi Principes, hunc qualemcunqꝫ tandē libellum, dono conſecroqꝫ, & quoquo id fieri queat modo, vobis vt commodare poſſit & placeat opto. Nam mihi nihil antiquius eſt, nec cuiquam eſſe debet, cui patria cara eſt, quam vt omnibus cū votis, tum ſtudiJs noſtris, veſtræ inſtitutioni, quam optime conſultum eſſe velimus. Quare & Deum omnis boni fontem vberrimum, & largitorem opulentiſſimum, toto pectore oro, vt veſtra pueritia ipſius benignitate adoleſcere & inſtitui poſſit in virtute & eruditione. Ita enim futurum ſperamus, vt bene poſthac ſit apud nos eccleſiæ Dei, ſicut hucuſqꝫ fuit: vtqꝫ iuſtitia ac pax, optima bona, patriam noſtram bene iam florentem, poſthac incolumem tueantur, Amen. Valete illuſtriſſimi Principes ac Domini mei.

Daba-

Dabatur Hafniæ, calendis Ianuarij, quo die inchoamus annum a nato Christo CIↃ IↃ LXXXII. qui vt faustus & auspicatus sit, illustrissimis parentibus vestris, vobis, & toti Regiæ Domui, deuote precor.

- Duo proposita sunt in omnibus studijs, ad quæ historiæ etiam magnopere conducunt, scilicet,
  - παιδεία eruditio. Hæc consistit in
    - ἑρμηνεία dicendi facultate: quo requiruntur,
      - εὕρεσις, inuentio rerum, quæ consideranda præcipuè est in orationibus historiarum.
      - ἔκφρασις, elocutio in tota historiæ serie, & huc pertinet.
        - κυριότης ἢ κυριολεξία, Sermo Grammaticus, purus & vsitatus.
          - verbis.
          - phrasibus.
        - διακόσμησις ornatus Rhetoricus, & concinnitas.
        - ὄγκος καὶ μέγεθος, copia & amplificatio.
    - συνέσει, rerum variarum cognitione: quæ res sunt aut,
      - πολιτικαὶ & vrbanæ.
        - Publicæ
        - Priuatæ
      - πολεμικαὶ seu bellicæ de iure ·
        - Belli
        - Exercitus
  - ἀρετή virtus, quæ discitur
    - παραγγέλμασι ἢ γνώμαις, regulis & sententijs. Harum causa,
      - Efficiens
        - Viri graues, & quorum aliqua est virtus & autoritas, qui in historijs introducuntur loquentes.
        - Autores ipsi historiarum.
      - Finis vel vtilitas, vt moueant animos, quod quatuor fit modis.
        - Quia naturaliter singulis ferè notæ.
        - Propter grauitatem & rotunditatem.
        - Propter breuitatem
        - Propter commune͂ comprobationem.
    - παραδείγμασι exemplis, quæ mouent ad virtutem, partim
      - Propter indolem animi nostri, qui ita natus est, vt quo melior, eò exemplis magis moueatur.
      - Propter personarum & exemplorum præstantiam, quæ sunt vel,
        - Vetera exempla vt Alexandri, Scipionis, Cæsaris.
        - Recentia, vt Christiani III. & Friderici II.

SENTENTIÆ LIVIANÆ Libri Primi.

HOC illud est præcipuè in cognitione rerum salubre ac frugiferum, omnis te exempli documenta in illustri posita monumento intueri: Inde tibi tuæq; Reipublicæ, quod imitêre capias: Inde fœdum inceptu: fœdum exitu quod vites.

QVantò rerum minus, tantò minus cupiditatis est.

DIuitiæ auaritiam, & abundantes voluptates desiderium, per luxum atq; libidinem pereundi perdendiq; omnia inuexêre.

QVErelæ ne tum quidem gratæ, quando necessariæ.

INuidia vulgi, vanum ingenium corrumpit.

EVenit facilè, quod dijs cordi est.

DImicatio maior & periculosior est, cum proditione & perfidia sociorum, quàm cum hostibus.

QVI sis, non vnde natus sis, reputa.

INuidia regni, etiam inter domesticos, infida omnia atq; infesta facit.

MAlum malo aptissimum.

MAlo regni principio, similes exitus sequuntur.

NVlla breuior cognitio, quàm inter patrem & filium, paucisq; verbis transigi potest.

LArgitionis, prædæq; & priuati dulcedine commodi, sensus malorum publicorum adimuntur.

NIhil

NIhil ſalui eſt mulieri, amiſſa pudicitia.

MEns peccat, non corpus.

VBi conſilium abeſt, culpa abeſt.

QVAcunq; incedit armata multitudo, pauorem ac tumultum facit.

PIgnora coniugum ac liberorum, caritasq; ipsius soli, cui longo tempore aßuescitur, animos hominum consociat.

DIßipantur res nondum adultæ discordia, quas fouet tranquilla moderatio imperij.

PEriculosum est, in tot humanis erroribus, sola innocentia viuere.

MVtabiles vulgi animi.

NVlla adeò spectata virtus, vt non suspicione violari queat.

SAtis per se libertas habet dulcedinis.

REgnum, res, inter Deos & homines, pulcerrima.

VIle corpus eſt ijs, qui magnam gloriam petunt.

ÆTas impuberum apud hoſtes, maximè oportuna iniuriæ eſt.

INuidiam ſua ſponte gliſcentem, inſignis calamitas accendit.

NVllo loco deeſt ſeditionis voluntarius comes.

COncitatos animos flecti, quàm frangi tum tutius, tum facilius eſt.

FActio & reſpectus rerum priuatarum, ſemper offecêre, officientq́ publicis conſilijs.

IMperium vehemens, manſueto permittatur ingenio.

NVlla ſcelere religio exoluitur.

EXternus timor, maximum concordiæ vinculum, quamuis ſuſpectos, infenſosq́, inter ſe iungit animos.

EXcellentibus ingenijs citius de-

eſt ars, qua ciuem regant, quàm qua hoſtem ſuperent.

ÆTernæ opes multornm eſſe poſſent, niſi inter ſe ſeditionibus ſæuirent. Id vnum venenum, ea labes ciuitatibus opulentis reperta, vt magna imperia mortalia eſſent.

DIes tempusq́ lenit iras, ſanitatemq́ animis adfert.

NOuum ſeditionis genus, ſilentium ociumq́ inter armatos.

SPreta in tempore gloria, interdum cumulatior redit.

ÆQuum eſt habere eos, quorum ſanguine & ſudore partum aliquid eſt.

NImia gloria luxuriat & euaneſcit, viuidum ingenium.

EX copia otioq́, laſciuiunt animi.

PArùm tuta maieſtas, ſine viribus eſt.

OMnis

OMnis vis imperij, in consensu obedientium est.

NIhil præter tempus, rixæ lucrantur.

LAudibus haud minùs, quàm præmio, gaudent militum animi.

PAucitas damno sentiendo propior est.

SENTENTIÆ LIVIANÆ
Libri Tertij.

Acit fastidium copia.

COnscientia contracti culpa periculi, & desperatio futuræ sibi postea fidei, ultima audere & experiri cogit.

SPonte sua infidi, facilè ab alienantur.

SEcundæ res belli, extemplò urbanos motus excitant.

QVod offendit in iuuene, feruorem & audaciam ætas quotidiè aufert: at quod desideratur consilium, id indies crescit.

SEnescentibus vitijs, maturescente virtute, sinendum magnum virum in ciuitate senem fieri.

NON

NON poteſt pauida & conſternata multitudo regi imperio.

SVſpicari de præterito, quàm reipſa experiri, eſt melius.

LEuius, vaniuſq; profectò eſt, ſua decreta & conſulta tollere, quàm aliorum.

EX metu alieno creſcit audacia.

QVid quæq; nox, aut dies ferat, incertum eſt.

PVncto ſæpe temporis, maximarum rerum momenta vertuntur.

NON in occidione victoria ponenda.

IMperio meliori animus manſuetè obediens erit.

PLus pollent multorum ingenia conſiliaq;.

MEtus eſt, ne magni poſſeſſio imperij, vacuo relicto loco, haud ſatis dignis pateat.

PRofectò haud gratuita, in magna superbia comitas.

PRopalàm obuiam ire cupiditati parum ausi: obsecundando mollire impetum aggredientur.

HOminum non causarum toti sunt, apud quos gratia vim æqui habet.

AVidè ruendo ad libertatem, in seruitutem elabimur.

TAntum ab iniuria absumus, quantum ab cœtu congressuq; impotentium dominorum nos amouemus.

FErocior dolor in libertate sua vindicanda, quàm cupiditas in iniusta dominatione retinenda.

EX magno certamine, magnæ iræ excitantur.

IN turbido minus perspicuum fit, quid agatur.

NEmo

NEmo maiore cura occupatis animis, verum poteſt præiudicium magnæ rei afferre.

ITA firmum in lege liberati præſidium, ſi nec cauſis, nec perſonis variet.

PLacidum quoq; ingenium, atrox iniuria accendit.

IMprobum conſilium ſerum eſſe debuit.

MVliebris dolor, quò eſt mœſtior imbecillo animo, eò miſerabiliora magis querentibus ſubijcit.

QVò impunitior libido, eò fit effrenatior.

ALiena calamitate documentum datur cauendæ ſimilis iniuriæ.

IN perturbata Republica, non eſt vtile eos præeſſe, qui proximi inuidiæ ſunt.

DVlcedine semel capti, non ferunt desiderium.

IRÆ magis ignoscendum, quàm indulgendum.

SAtis superq; humilis est, qui iure æquo in ciuitate viuit, nec inferendo iniuriam, nec patiendo.

DII sunt, nec humana negligunt, & superbiæ crudelitatiq;, etsi seræ, non leues tamen veniunt pœnæ.

COlendæ religiones piè magis, quam magnificè.

VIrtute libertas recuperatur.

CLementia concordia ordinum stabiliri potest.

TVrpe est, contra ciues plus animi habere, quàm contra hostes: & domi, quam foris, seruitutem magis timere.

ITA demum libera ciuitas, ita

leges

leges æquatæ, ſi ſua quiſq; iura ordo, ſuam maieſtatem teneat.

VRbano otio foris omnia tranquilla ſunt: per diſcordias ciuiles externi tollunt animos.

MOderatio tuendæ libertatis, dum æquari velle ſimulando, ita ſe quiſq; extollit vt deprimat alium, in difficili eſt: cauendoq; ne metuant homines, metuendos vltrò ſe efficiunt: & iniuriam a nobis repulſam, tanquam aut facere aut pati neceſſe ſit, iniungimus alijs.

OCcæcatos lupos inteſtina rabie, opprimendi occaſio eſt.

VEnenum ciuitatis, ordinum diſcordia.

NAtura hoc ita comparatum eſt, vt qui apud multitudinem ſua cauſa loquitur, gratior eo ſit, cuius mens nihil

nihil præter publicum commodum videt.

QVI in concordia ordinum nullos ſe vſquam eſſe vident, malæ rei ſe quam nullius, turbarum ac ſeditionum duces eſſe volunt.

ETiamſi fas ſit curam emolumenti ſui iudici eſſe: tamen nequaquam tantum intercipiendo acquiritur, quantum amittitur alienandis iniuria ſociorum animis.

FAmæ ac fidei damna maiora ſunt, quàm quæ æſtimari poſſint.

SEN-

SENTENTIÆ LIVIANÆ
Libri Quarti.

INfelix bellum, ignominiosa pace præferendum.

CVius rei præmium in ciuitate est, ea maximis semper auctibus crescit. sic pace boni, sic bello fiunt.

POtiùs serò, quàm nunquam, obuiam eundum audaciæ, temeritatiq;.

DVM nullum fastiditur genus, in quo eniteret virtus, creuit imperium Romanum.

ALij animi in contentione libertatis dignitatisq;, alij secundum deposita certamina incorrupto iudicio sunt.

FActoiues fuêre, eruntq; pluri-
bus

bus populis magis exitio, quàm bella externa, quàm fames, morbìue, quæq; in Deum iras, velut vltima publicorum malorum vertunt.

VIctis conditiones accipiendæ, non ferendæ.

HVmanus animus insatiabilis eo, quod fortuna spondet.

MAxima libertatis custodia, si magna imperia diuturna non sint: & temporis modus ijs imponatur, quibus iuris imponi non potest.

CAusa potius ignominiæ intuenda, quam ignominia.

NEceßitas vltimum ac maximùm telum.

PLurium imperium bello inutile.

TEndendo ad sua quisq; consilia, cum aliud alij videtur, aperiunt ad occasionem locum hosti.

INcrepandi, qui animos ex leuibus fortunæ mementis ſuſpenſos gerunt.

EO impenditur labor & periculum, vnde emolumentum atq; honos ſperatur.

NIhil non aggreſsuri homines, ſi magna conatis, magna præmia proponantur.

MAgni animi, magnis honoribus fiunt.

NIhil eſt cur non lex abrogetur, qua id liceat, quod nunquã futurum eſt.

FOrtuna ſæpe virtutem eſt ſecuta.

SEnatui non tanti ciuis, aut quiſquam alius eſſe debet, vt parcendo vni, malum publicum fiat.

TRanſit ex re bene geſta, ſuperbia & negligentia.

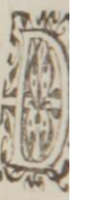
NVllus bonus ciuis, ſecernit ſua a publicis conſilia.

GRatia atq; honos, oportuniora interdum non cupientibus ſunt.

NVlla non virtute, ſuperatur humanarum virium modus.

SEN-

DOnum inimicorum veneno illitum.

NVſquam nec opera ſine emolumento, nec emolumentum fermè ſine impenſa opera eſt.

LAbor voluptasq; diſsimilia natura, ſocietate quadam naturali inter ſe ſunt iuncta.

AD diſciplinam militiæ plurimum intereſt, inſueſcere militem non ſolùm parta victoria frui: ſed ſi res etiam lentior ſit, pati tædium, & quamuis ſeræ rei exitum expectare.

NVnquam dij admouere nocentibus manus: ſatis eſt, ſi occaſione vlciſcendi læſos arment.

TAcendo quæ dij immortales vulgari volunt, haud minùs, quàm celanda effando, nefas contrahitur.

VNde consilium super magna re non petitur, auxilium peti non debet.

DIscordiæ intestinæ metu communi mitescunt.

ARma habenda non aduersus eam ætatem, cui etiam captis vrbibus parcitur, sed aduersus armatos.

MVltitudo semper ferè regenti est similis.

OMnia fortium virorum sunt.

OCcæcat animos hominum fortuna, vbi vim suam ingruentem refringi non vult..

ASsueti malis, abalienant a sensu rerum suarum animos.

RES ac periculum commune cogit, quod quisq; poßit in re trepida præsidij, in medium conferre. BE-

BEneficia non exprobranda apud memores ſunt.

SVperatis humanis malis omnibus, famem vnam natura vinci non ſinit.

VÆ victis eſt.

OMnia proſpera eueniunt ſequentibus Deos, aduerſa ſpernentibus.

ADuerſæ res admonent religionum.

Libri Sexti.

Dmonet desiderium vsus.

IMperium quàm consilium segnius est.

HOstis perpetua materia virtutis, gloriæq́.

MAlis consilijs pares adipiscimur euentus.

ÆRis alieni magna vis, res damnosissima etiam diuitibus, ædificando contrahitur.

OPinio sua cuiq́ coniectanti esse potest.

DII sunt, qui secundis auibus in prælium mittunt.

IRam accendit contumelia, maximè in animo ad contumeliam inexperto.

AVdendum eſt aliquid vniuerſis, aut omnia ſingulis patienda.

NIhil minùs populare, quàm regnum.

MAgna decora, fœda cupiditas regni, non ſolum ingrata, ſed inuiſa etiam reddit.

NVnquam in præoccupatis beneficio animis, vero crimini eſt locus.

PRiuato periculo publicum implicitum eſt.

CVM corporibus, vigent & defloreſcunt animi.

FRigent & torpent ſenis conſilia.

HOſtis animos cunctando augemus.

AD caſtigandum, leuiorem authorem culpæ ſocietas facit.

EVentus ſentit, virtutis enixæ opem.

MErces seditionis proposita, confestim seditionem excitat.

SÆpe plus timor, quàm ira, celeritatis habet.

PArua plerunque solet, rem ingentem moliundi, causa interuenire.

PAruis mobilis rebus, animus muliebris.

MAlum arbitrium, quo à proximis, quisque minimè anteiri vult.

OCcasio videtur rerum nouandarum, ingens vis æris alieni.

IMmodica cupido inter mortales est, agri, pecuniæ, & honorum.

FErmè solent, qui a suis desciscunt, capti & stupentis animi esse.

MAgna dulcedo est, ex alienis fortunis prædandi.

SENTENTIÆ LIVIANÆ
Libri Septimi.

❦

PArua fermè principia omnia.

ANte omnia inuisum, ingenium atrox.

NAturæ damnum in filio nutriendum patri, si quicquam humani in eo est, non castigandum, ac vexatione insigne faciendum.

STolidè viribus ferox, haud parum timendus.

FAmæ rerum standum, vbi certam derogat vetustas fidem.

LAudes meritæ tollunt animos, & simul cæteros, ad æmulandas virtutes acuunt.

VVlgus, euentum suum, in aliena virtute ponit.

PEctus animorum, iræq; tacitæ plenum, omnem ferociam in discrimen ipsum certaminis differt.

HOstem tempus deteriorem indies, & locus alienus facit.

IIS animis corporibusq;, quorum omnis in impetu vis est, parua eadem languescit mora.

VT virtute culpa corrigatur, & aboleatur flagitij memoria noua gloria, patiendum est.

MVltitudo concitata, fermè autoribus similis est.

PVblica studia, præ priuatis commodis, plebs ad animum non admittit.

CVræ priuatæ, in certaminibus publicis erumpunt.

PRO sua libertate potiùs, quàm pro alieno imperio arma ferenda.

MEtu

MEtu terrendi, quos fides non tenuit.

AMicitia secundis rebus petita, sicut cœpit celerius, ita infirmiore vinculo contracta est.

QVI misericordia conciliati, auxilioq; in dubijs rebus defensi sunt, beneficium quoq; acceptum colant oportet, ne ingrati atq; omni ope diuina humanaq; indigni videautur.

VTilitate fides antiquor.

FActa mea, non dicta vos milites sequi volo: nec disciplinam modò, sed exemplum etiam à me petere.

NIhil popularius, quàm quibus artibus petitur magistratus, ijsdem vt geratur.

VEL iniquis potiùs standũ, quàm impias inter nos conferamus manus.

PAcem, etiam qui vincere possunt, sæpe volunt.

SEN-

SENTENTIÆ LIVIANÆ
Libri Octaui.

❧

MAgis ad summam rerum nostrarum pertinet, quid agendum nobis, quàm quid loquendum sit.

FAcilè erit, explicatis consilijs, accommodare rebus verba.

TAndem libertatis desiderium, remordet animos.

VBI pars virium, ibi & imperij pars.

ATrocitas pœnæ, obedientiorem duci militem facit.

QVI non interfuerunt pugnæ, ad credendum temerè faciliores sunt.

CErtè id firmißimum longè imperium est, quo obedientes gaudent.

MAtur

MAturato opus eſt, quicquid ſtatuere placet.

NON credi poteſt, vllum populum, aut hominem deniq; in ea conditione, cuius eum pœniteat, diutius quàm neceſſe ſit manſurum.

IBI pax eſt fida, vbi voluntarij pacati ſuut: neq; eo loco, vbi ſeruitutem eſſe volumus, fides ſperanda eſt.

QVI nihil aliud, quàm de libertate cogitant, digni ſunt, qui Romani fiant.

FErmé fugiendo, in media fata ruitur.

COgitandum potiùs cum quanto ſtudio periculoq; reditum in amicitiam, quàm qua ſtultitia temeritateq; de officio deceſſum.

TVmultu, etiam ſani conſternantur animi.

CÆci

CÆci fraude & ira, nihil recuſant.

AMiſſa omni de ſe poteſtate, nihil vltrà, quàm vt pœniteat fruſtrà, reſtat.

QVÆ ætas formaq; miſericordiam elicere poterant, ad libidinem, & contumeliam ſæpe animum accendunt.

AVT impunitas deficientium, laſciuia ſuperbiaq; : aut bello pœnæ expetitæ, metu propinquo atq; ira, conciunt finitimos populos.

VIncit ſæpe pars, quæ in præſentia videri poteſt, maioris animi, quàm conſilij.

EVentus docet, fortes fortunam iuuare.

Diſcordia, propè ad vltimum dimicationis venitur.

INui-

INuidia, tanquam ignis, ſumma petit, in caput conſilij, in Ducem incurrit.

NON idem accuſator capitis, & iudex eſſe poteſt.

VIta eripi citiùs, quàm gloria rerum geſtarum poteſt.

IRÆ ſuæ ſpacium, & conſilio tempus dandum.

IRritatis militum animis ſubdere ignem, ac materiam ſeditioni, non eſt ætatis, non prudentiæ.

TEmperandum ingenium, & ſeueritas miſcenda comitati.

NON ira magis publica, quàm priuatum compendium, in hoſtem milites acuit.

PLus aliquando miſericordia, ad pœnæ veniam impetrandum, quàm

quàm causa ad crimen purgandum valet.]

MInimè id quidem mirum est, si impio bello, & contra fœdus suscepto, infestioribus meritò dijs, quàm hominibus, nihil prosperè agitur.

SENTENTIÆ LIVIANÆ
Libri Noni.

IVſtum eſt bellum, quibus neceſſarium: & pia arma, quibus nulla niſi in armis, relinquitur ſpes.

RErum humanarum maximum momentum eſt, quàm propitijs rem, quàm aduerſis agant dijs.

MOrs pro patria præclara eſt.

EA caritas patriæ eſt, vt tam ignominia eam, quàm morte noſtra, ſi opus ſit, ſeruemus.

PAreatur neceſſitati, quam ne dij quidem ſuperant.

HOra fatalis ignominiæ adueniens, omnia triſtiora experiundo facit, quàm quæ præcepta ſunt animis.

PVdor, effugere colloquia, & cœtus hominum cogit.

SIlentium obſtinatum, fixi in terram oculi, & ſurdæ ad omnia ſolatia aures, pudor intuendæ lucis, ingentem molem irarum ex alto animo cientis, indicia ſunt.

DEfenſio delicti, non difficilis eſt, apud haud ignaros fortunarum humanarum, neceßitatumq́ꝫ.

NON indignitas rerum, ſponſionis vinculum leuat.

VAnam victoriam, vanior irritam facit pax.

SVus cuiqꝫ animus, memor ignominiæ, adhortator adeſt.

VAnißima gens, quæ ſuarum impotens rerum, præ domeſticis ſeditionibus diſcordijsq́ꝫ, alijs modum pacis ac belli facere, æquum cenſet.

OMnia

OMnia patienda potiùs, quàm prodenda ſalus principum.

ARmis munimenta, non munimentis arma, tuta eſſe debent.

CAſtra habent, repetuntq́, quibus operæ eſt trahere bellum.

HOnos delatus, teſtis eſt innocentiæ.

OPortet innocentia nos, non maieſtate honoris, tutos à criminibus eſſe.

SEneſcunt dilatione, belli vires.

COnſpectu ducis, reficitur militum animus.

TIbicines, genus vini auidum.

GAudium inuidia miſcetur.

HOrridus miles eſſe debet, non cælatus auro & argento, ſed ferro & animis fretus: quippe illa præda veriùs, quàm arma ſunt, nitentia an-

te rem, deformia inter sanguinem & vulnera.

VIrtus est militis decus, & omnia alia victoriam sequuntur.

DIues hostis, quamuis pauperis victoris, præmium est.

SENTENTIÆ LIVIANÆ
Libri Decimi.

PLus paucorum opes, quàm libertas plebis possunt.

SEnex & perfunctus laboribus, laborumq; præmijs, non solicitandus.

MOderatio acuit studia hominum.

NIhil attinet leges ferri, quibus per eosdem, qui tulissent, fraus fiat.

DIscrimen summæ rerum, auget animos.

COnsilio grassandum, si vires nihil iuuant.

PAX grauior seruientibus, quàm liberis bellum.

PRO virtute, spes gerenda.

MInimè consentaneum est, cùm bello tuo forsitan vix sufficias, te ad opem ferendam alijs, gloriari venire.

SI clades incidit, desertori magis, quàm deserto, noxiæ fit.

POtiùs strenuè facere, quàm scitè loqui, discendum est.

NIhil concordi collegio firmius, ad Rempub: tuendam.

NOuo imperij socio, vix aßuescere animus senilis potest.

CVM moribus notis, faciliùs communicamus consilia.

CAllidi solertesq́, iuris atq́ eloquentiæ consulti, vrbi ac foro præsides habendi.

BReuis altercatio ex iracundia muliebri, in contentionem animorum exardet.

QVod certamen virtutis viros tenet:

tenet: hoc pudicitiæ inter matronas ſit.

INter militares viros, & factis potiùs quàm dictis fretos, pauca verba habeantur.

QVam arborem quis conſeruit, ſub ea legere alium fructum, indignum eſt.

DEſperatio vltima temeritatem facit.

NON infelix audacia, auget animos.

QVI nudus atq; inermis hoſtem manet, ei aut mors, aut ſeruitus patienda.

INdignum facinus eſt, contumeliam, ignominiamq́;, ab ignauiſſimo accipi hoſte.

OMnium rerum, etiam paruarum, euentus profertur indies.

QVI quid falſi nunciat, in ſemetipſum religionem recipit.

REpugnatur ſegniter ab ijs, quos timor moratur à pugna.

QVO magis fractæ res ſunt, eò pertinaciùs & infeſtiùs agunt cætera, & perſequuntur.

SEN-

SENTENTIÆ LIVIANÆ
Lbri vigesimi Primi.

Inimè decet iuuentutem, pro militari rudimento, aßuefacere libidini imperatorum.

ALiquando paruus ignis, incendium ingens exuscitat.

PLerunq; fit, vt maior pars meliorem vincat.

PRo nudata mœnibus patria, corpora opponantur.

QVI leniùs agunt, & segniùs incipiunt, eò cùm cœperint, perseuerantiùs sæuiunt.

NON id, quod amittitur, in damno, cum omnia victoris sunt: sed quicquid relinquitur, pro munere habendum.

VIncuntur animi, vbi alia vincuntur.

MElior procul a domo miles.

MOra atq; otium, animos solicitant.

NVllæ terræ cœlum contingunt, nec inexuperabiles humano generi sunt.

QVÆ incerta sunt, fama in maius vero ferri solent.

ALienis malis, vtili exemplo docemur.

REpudiati, apertè hostes fiunt.

INsuetis adeundi, propiùs metus est.

OTium ex labore, copia ex inopia, cultus ex illuuie tabeq́;, squalida & propè efferata corpora, variè mouent.

NOuo imperatori, apud nouos milites, pauca verba facienda sunt.

DEcet.

DEcet cum fœderum ruptore uce ac populo, Deos ipſos ſine vlla hu- ana ope, committere ac profligare llum: Illos autem, qui ſecundum os violati ſunt, commiſſum ac pro- gatum conficere.

REbus priùs quàm verbis, ad- rtandi milites.

SÆpe non vincentium magis, uàm bene morientium, fortuna lau- atur.

QVem animum in alienæ fortis xemplo habuimus, eundem in æſti- anda fortuna noſtra habebimus.

SÆpe & contemtus hoſtis, cru- ntum certamen edidit: & inclyti puli regeſq;, perleui momentó victi nt.

MAior ſpes, maiorq; animus, ferentis eſt vim, quàm arcentis.

AC-

ACcendit animos & ſtimulat, dolor, iniuria, indignitas.

ILlis timidis, & ignauis licet eſſe, qui receptum habent, quos ſuus ager, ſua terra, per tuta ac pacata itinera fugientes, accipient.

VT fama clementiæ in principio colligatur, nihil ſæuiendum eſt.

MVltitudo auget animum, paucitas minuit.

COntinendis in fide ſocijs, maximum vinculum eſt, primos qui coiſſent, ope defendere.

NON eſt cum ægro ſeneſcendum.

SEcundæ res, negligentiam creant.

MOtis ſemel in religionem animis, multa nunciata, temerè creduntur.

ENTENTIÆ LIVIANÆ
Libri vigeſimi Secundi.

MAximè omnium vigiliæ conficiunt.

INſitam ingenio temeritatem, fortuna proſpero cceſſu alit.

PER medias acies ferro via

QVO timoris minus ſit, eò mi-s fermè periculi eſt.

IN caligine maior vſus aurium, àm oculorum.

NON quiſquam ſatis certum ha-t, quid aut ſperet, aut timeat.

FOEminarum præcipuè, & gau-a inſignia ſunt, & luctus.

VT in affecto corpore, quamuis

leuis

leuis causa magis, quàm in valid
grauior, sentitur: ita cùm ægræ &
affectæ ciuitati quodcunq; aduersi in-
ciderit, non rerum magnitudine, sed
viribus extenuatis, quæ nihil quod
aggrauat, pati poßunt, æstimandum
est.

NVllo loco, nisi quantum neceßi-
tas cogit, fortunæ se committendum.

MVlti premendorum superiorum
arte, quæ peßima ars nimis prosperis
succeßibus crescit, sese extollunt.

VNum vinculum fidei, melio-
ribus parêre.

STultitia est, sedendo aut votis
debellari credere poße. armari copias
oportet, deducendas in æquum, vt
vir cum viro congrediaris.

AVdendo agendóq; res Romana
creuit, non his sensibus consiliísue, quæ
timidi cauta vocant. ME

MEdici quoq; , plus interdum quiete, quàm mouendo atq; agendo proficiunt.

HAud parua res est, ab multoties victore hoste vinci desiisse, & ab continuis cladibus respirasse.

CVM fortuna, mutatur fides.

TRansfuga, sine magnæ rei proditione veniens ad hostes, nihil aliud, quàm vnum vile & infame corpus est.

QVos metus non tenet, beneficio & gratia deuinciendi sunt.

VVlt sibi quisq; credi, & habita fides, ipsam plerunq; obligat fidem.

GRaues superbosq; , in rebus secundis expertos, fortuna & timor mitigare potest.

BOno imperatori, haud magni fortuna momenti est; mens ratioq; dominantur. SÆuo

SÆuo tempore, & ſine ignominia ſeruaſſe exercitum, quàm multa millia hoſtium occidiſſe, ducenda maior gloria eſt.

CVM imperij iure, ars imperandi non æquatur.

TAndem deprendit fortuna temeritatem.

IS primus eſt vir, qui ipſe conſulat quid in rem ſit: ſecundus, is qui bene monenti obediat: qui nec ipſe conſulere, nec alteri parêre ſcit, is extremi ingenij eſt.

DVM imperare diſcimus, parêre prudenti, in animum inducamus.

QVÆ conſilia magis res dant hominibus, quàm homines rebus, ea ante tempus immatura non præcipienda.

OPtandum, vt quæ cautè atq;

con-

consultè gesta sint, satis prosperè eueniant.

EVentus stultorum magister.

MEliores, prudentiores, constantiores, nos tempus diesq́ facit.

ADuersus famam rumoresq́ hominum, satis firmus steteris: si te neq; vana gloria, neq; tua falsa infamia mouerit.

A Veritate laborare nimis ius sæpe aiunt, extingui nunquam.

GLoriam qui spreuerit, veram habebit.

Malo te sapiens hostis metuat, quàm stulti ciues laudent.

AGentē te ratio ducat, non fortuna.

TVÆ potestatis semper, tuaq́ omnia sint.

NEq; occaſioni tuæ deſis, neq; ſuam occaſionem hoſti des.

OMnia non properanti clara, certaq́; erunt.

FEſtinatio improuida eſt & cæca.

Ambitio, parua indulgentia maieſtatem ſoluit.

QVò longiùs ab hoſte receditur, transfugia impeditiora leuibus ingenijs ſunt.

FErro atq; audacia iter fit, quamuis per confertos hoſtes.

AD conſilium prenſandum, tempus opus eſt.

NON omnia nimirum eidem Dij dedere.

AVdendum atq; agendum, non conſultandum in magno malo.

SVum quiſq; habet animum.

TImor, ignauiaq́;, ſeruitutis ignominioſæ cauſa. SEN-

SENTENTIÆ LIVIANÆ
Libri vigesimi Tertij.

LIcentia, plebs ſine modo libertatem exercet.

NVlla incolumis Reſpublica eſſe poteſt, orbata publico conſilio.

QVas quiſq; meritus eſt pœnas, pendat.

ITa iræ indulgere oportet, vt potiorem ira, ſalutem atq; vtilitatem habeamus.

NOtiſſimum quodq; malum, maximè tolerabile.

PRona ſemper ciuitas in luxuriam, non ingeniorum modò vitio, ſed affluenti copia voluptatum, & illecebris omnis amœnitatis maritimæ terreſtriſq;.

QVO propiùs spes belli perficiendi sit, eò magis omni ope iuuandum.

SImultas leuiorem autorem facit.

OCcupati animi præsenti lætitia, nihil, quo vanius fiat gaudium, auribus admittunt.

AD vltimum propè desperatæ Reipub. auxilium, honesta vtilibus cedunt.

PLebs nouarum rerum auida.

QVos nulla mali vicerat vis, perdidere nimia bona ac voluptates immodicæ: & eò impensiùs, quò auidiùs ex insolentia in eas se immerserant.

SOmnus, & vinum, & epulæ, & scorta, balneaq́ꝫ, & otium consuetudine indies blandius, eneruant corpora, animosq́ꝫ.

NE-

NEgligentia, ex re bene gesta oriri solet.

FRactis partis alterius viribus, alterius mollitis animis, segnius bellum fit.

EXprobratio veteris fortunæ, discordiam inter ordines serit.

QVÆ fortuna cogit aliquid fieri, eadem cogit aliquid factum tueri.

VAna prædæ spes est.

NIsi fide stat respublica, opibus non est statura.

Libri vigeſimi Quarti.

L*Euißimus quiſq́;, nouas res, nouamq́; ſocietatem mauult.*

NON facilè eſt nonageſimum iam agenti annum, circumſeſſo dies noctesq́; muliebribus blanditijs, liberare animum, & conuertere ab publicam priuatamq́; curam.

POtior priuatis neceßitudinibus, Reſpublica habenda eſt.

QVilibet nautarum vectorumq́;, tranquillo mari gubernare poteſt: Vbi ſæua orta tempeſtas eſt, ac turbato mari rapitur vento nauis, tum viro & gubernatore opus eſt.

II esse debemus, vt minoris inuidiam nostram, si qua ex re oriatur, quàm vtilitatem Reipublicæ faciamus.

CVM clara satis & insignis virtus est, nec dubia libertas futura est strenuis viris.

VItia ex diutinis morbis, ægra corpora ex sese gigunt.

MVlta magnis ducibus, sicut non aggredienda, ita semel aggreßis, non dimittenda sunt: quia magna famæ momenta in vtranq; patrem fiunt.

SImulata lenitas ad tempus prodest.

LIbertatis restitutæ, dulce auditur nomen.

SEruitudinis indignitatisq; homines experti, aduersus notum malum irritantur.

ARma qui impigrè capiunt, laudantur: magis laudandi, ſi non vtantur, niſi vltima neceßitate coacti.

DIonyſius Tyrannus dixit: pedibus tractum, non equo inſidentem, relinquere tyrannidem debere.

FAcilè eſt momento, quo quis velit, cedere poßeßione magnæ fortunæ: facere & parare eam, difficile atq; arduum eſt.

TVtior ad opes affectandas via, tempori nonnunquam cedere.

HÆC natura multitudinis eſt: aut ſeruit humiliter, aut ſuperbè dominatur: libertatem, quæ media eſt, nec ſpernere modicè, nec habere ſcit: & non fermè deſunt irarum indulgentes miniſtri, qui auidos & intemperantes plebeiorum animos, ad ſanguinem & cædes irritent.

IRA

IRA ex misericordia oritur, cùm adeò festinatur ad supplicium, vt neq; locus pœnitendi, neq; regreßus ab ira sit.

EXperta amicitia, incognitæ ac infideli præferenda.

VAna & leui aura mobile vulgus est.

BOnis socijs, fides sua maximum vinculum est.

Libri vigesimi Quinti.

VAriant secundæ aduersæq; res, non fortunam magis, quàm animos hominum.

QVestus ex alieno errore facilis.

FAti lege immobilis rerum humanarum ordo seritur.

OTium, quo diutino senescere videmur, non est patiendum.

ATrocitas pœnæ, ciuitatum animos irritat.

MVlta quæ impedita natura sunt, consilio expediuntur.

MAlum diuturnæ obsidionis, esse solet fames.

FAmes etiam mutas accendit bestias.

VIn-

VIncit omnia pertinax virtus.

PLerunq; fortuna & mala conſilia vincunt.

NVlla prouidentia fatum imminens moueri poteſt.

QVod vnum reliquum fortuna facit, id virtute honeſtandum.

IN bello nihil tam leue eſt, quod non magnæ interdum rei momentum faciat.

MAnere poteſt memoria, etiam in diſsidio publicorum fœderum, priuati iuris.

PRiorum audacia, dubijs etiam animum facit.

HOmines aſsuetudine mali efferant animos.

REditus domum, fructusq́; videndi ſuos ſuaq́; grata vulgo ſunt.

ID quidem cauendum ducibus

erit,

erit, exemplaq; verè pro documentis habenda, ne ita externis credant auxilijs, vt non plus sui roboris, suarumq; propriè virium in castris habeant.

TAcita diuinatio, præsagientibus animis imminentis mali esse solet.

IMprouisa res pauorem incutit.

VLtrò inferendo arma, contemptus sui demitur.

SVbita res, & nocturnus terror, fortunæ consilium perturbant.

OMnium vicem difficillimum in luctu est, vnum consolari.

AD id, quod ne timeatur fortuna facit, minimè cauti sunt homines: quia quod neglexeris, id cautum atq; apertum habeas.

IN rebus asperis & tenuibus, fortissima quæq; consilia tutissima sunt: quia si in occasionis momento,

cuius

cuius præteruolat oportunitas, cunctatus paulùm fueris, nequicquam mox omißam quereraris.

SEparati ac diuisi, opprimi possunt hostes.

TError in fugam auertit omnes.

SEN-

Libri vigesimi Sexti.

RES mali exempli est, imperatores legi ab exercitibus.

NON mirum, milites in acie non stare, cùm primus omnium imperator fugiat.

IMpar libertas diti ac pauperi, honorato & inhonorato.

SVum cuiq; ingenium, audaciam aut pauorem facit.

NEquaquam tam lætum vincere, quam triste vinci vlla parte, ab obsesso & propè expugnato hoste.

QVod viribus deest, arte æquetur.

PAuoris plus ex re noua & inopinata inijcitur.

INgens corpus arma honestant.

NVlla spes superest, ijs qui nati in spem honoris erant, honores detrectantibus.

HOmines affingunt vana auditis.

INdignitas alicuius vim ac ius magistratui, quem gerit, demit.

COnspectum triste supplicium frangit animos.

VEtus atq; vsitata res est, in oppugnanda hostium vrbe, labores ac pericula pati. Illud iræ, atq; odij execrabilis indicium est.

FEras bestias cæco impetu ac rabie concitatas, si ad cubilia & catulos earum ire pergas, ad opem suis ferendam auertas.

MInimè committendum, vt solicitentur criminibus dubijs sociorum fide-

fidelium animi: & subijciantur iudicibus, queis neq; quid facerent, neq; quid dicerent, quicquam vnquam pensi fuit.

PEtatur à virtute, inuisæ huius vitæ vindicta.

SIne imperio, multitudo nullius rei inter se socia, ad consensum inhabilis est.

QVòd fauor plus valet, quàm ratio ætatis, maximè interdum pœnitere solet.

QVI secum aliquem habet cum magno honore, facilè apparet nihil minùs eum vereri, quàm ne quis obstet gloriæ suæ.

DIuinatio quædam futuri, quò minus ratio timoris reddi potest, eò maiorem infert metum.

IMpudens & gubernator, & impera-

perator eſt, qui cùm alienis oculis ei omnia agenda ſint, poſtulet ſibi aliorum capita ac fortunas committi.

OTium excitat plebis rumores.

VIri acres nimis & feroces, vel in pace tranquilla bellum excitare poſſunt, nedum in bello ciuitatem reſpirare patiantur.

QVicquid in hoſtibus fit, ius belli defendit.

VT dent aliqui quod non habent, nulla vi, nullo imperio cogi poßunt.

MAgiſtratus ſenatui, & ſenatus populo, ſicut honore præſtat, ita ad omnia quæ dura atq; aſpera ſunt ſubeunda, dux habet eſſe.

SI quid iniungere inferiori velis, id priùs in te ac tuos, ſi ipſe iuris

ſtatueris, faciliùs omnes obedientes habeas.

NON impenſa grauis eſt, cum ex ea plus quàm pro virili parte, ſibi quenq; capere principum videmus.

REſpublica incolumis, & priuatas res facilè ſaluas præſtat. Publica perdendo, tua nequicquam ſerues.

PRæceps in auaritiam & crudelitatem animus, ad ſpolianda, quæ tueri nequit, vt vaſtata hoſti relinquantur, inclinat.

INdigna patientium, abalienantur animi.

AD plures exemplum, quàm calamitas pertinet.

AVdacior res, minùs ſimilis veri videtur.

CRimen, quod teſtem habere nequit, liberiùs fingitur.

NEmo

NEmo nouus imperator militibus ſuis, priuſquam opera eorum vſus eßet, gratias agere iure ac merito potuit.

VT familiaris pene orbitas ac ſolitudo, frangit animum: ita publica, tum fortuna, tum virtus, deſperare de ſumma rerum prohibet.

VIrtus omnia ſtrata humi erigit ac tollit.

DIſcordia inteſtina coire in vnum non ſinit.

PLurimum ad accendendos militum animos intereſt, ſi teſtis ſpectatorq́; virtutis atq; ignauiæ cuiusq́;, imperator adeſt.

DEteſtabili exemplo res agitur, vbi fraude ac periurio, decus petitur virtutis.

DIis ſimillimus eſt, qui vincit

omnia cùm armis, tùm benignitate ac beneficijs.

REI paruæ præmio elatus inſolens iuuenis, immodico gaudio ſpeciem magnæ victoriæ imponit.

SEN-

SENTENTIÆ LIVIANÆ
Libri vigesimi Septimi.

❦

NEgligentiam insitam ingenio, auget spes.

NON exoletis vetustate annalium exemplis, stat ius, sed recentissimæ cuiusq; consuetudinis vsu.

EX paruis, sæpe magnarum rerum momenta pendent.

TRansfugæ nomen, execrabile veteribus socijs, nouis suspectum est.

DII nequeunt hominum vim atq; iniurias pati.

NON ducemus societatem ratam, vbi nec diuini quicquam, nec humani sanctum est.

SErum post malè gestam rem auxilium.

MInimis etiam rebus, praua religio inserit deos.

INdignum victos, victori vltrò conditiones ferre.

QVO minùs quis suspectus, eò solutior est.

NImia cupiditate conserendi cum hoste manum, in nec opinatam fraudem labimur.

VT parentum sæuitia, sic patriæ, patiendo & ferendo lenienda est.

ACriùs & intentiùs omnia gerunt, timentes ne crescendi ex se inimico potestas fiat.

PVgnantes inter tumultum & terrorem instruere, nisi in veteri exercitu, & duce vetere, haud facilè est.

NIhil

NIhil iniquiùs, quàm ex euentu famam habere.

FAmes & frigus, miserrima mortis genera sunt.

FAma bellum conficit, & parua momenta in spem metumq; impellunt animos.

GLoriæ ex re bene gesta partæ, fructum penè omnem, ipsi milites ferunt.

SEmper quod postremum adiectum est, id rem totam videtur traxisse.

Consilium, quod tutum celeritas fecit, temerarium morando non est faciendum.

AButendum errore hostium.

Libri vigesimi Octaui

❧

EL segnem ducem, excitare multi tumultus circumfusi poßunt.

PRæcipuè fide præfectorum principumq́, stabile atq; inexpugnabile imperium.

CIrcumspectis dfficultatibus, ne frustrà tempus teratur, celeriter absistendum incœpto.

RApiens omnia ex oculis, eludit celeritatem fortuna.

NON semper felix est fuga.

NON pro difficili id bellum habendum, in quo, si modò congressus cum hoste sis, viceris.

IN ciuitate discrimine belli solicita,

licita, omnium secundorum aduersorumq; causæ in deos vertantur.

VIncit verecundiam metus.

FVga sæpe tutior mora videtur.

OBsidio in loco nudo atq; inopi, vix in paucos dies tolerabilis.

BArbaris ex fortuna pendet fides.

COmitas, atq; ad omnia naturalis ingenij dexteritas, hostem etiam infestißimum, facundè alloquendo sibi conciliârit.

LIbertas, virorum fortium tantùm pectora acuit.

ACcenduntur animi certamine laboris & periculi, atq; ipso inter se conspectu.

VAnis conatibus, hostibus crescit animus.

ALiquantum iræ, lenit voluntaria deditio.

MAgnum, cupiditas imperij, malum inter mortales est.

AD id quisq; quod audierat, insita hominibus libidine alendi de industria rumores, adijcit aliquid.

LIcentia ex diutino otio colligitur.

TVrbatis rebus omnia omnes audent.

EVanescit temerè ortus rumor.

VVlgatißimus à malis consilijs receptus, imperatoris vel iustæ iræ, vel non desperandæ clementiæ, sese committere.

INgenia humana sunt ad suam cuiq; leuandam culpam, nimio plus facunda.

VNde orta culpa est, ibi pœna consistet.

INuiti vulnera attingimus: sed nisi

nisi tacta, tractataq; sanari non possunt.

MVltitudo omnis, sicut natura maris per se immobilis est: ut venti & auræ cient: aut tranquilli aut procellosi: & causa atq; origo furoris in vulgo penes autores est, illud contagione insanit.

NVllum scelus rationem habet.

LAtronibus latronumq; ducibus, ut ad populandos finitimorum agros, tectaq; vrenda, & rapienda pecora aliqua vis est: ita in acie & signis collatis nulla est.

IRA magis accenditur aduerso prælio barbaris, quàm imminuuntur animi.

NIhil tutius afflictis rebus, experta fide & clementia.

ARma ademta, pignora timentium rebellionem sunt. NON

NON in obsides innoxios, sed in ipsos deficientes sæuiendum: nec ab inermi, sed ab armato hoste pœnæ expetendæ.

NAtura priùs est, tua cùm defenderis, aliena ire oppugnatum.

NObis priùs decedat timor, quàm vltrò alijs inferatur.

SAT est semel creditum esse. non semper temeritas est felix.

FRaus fidem in paruis sibi præstruit, vt cùm operæprecium sit, cum mercede magna fallat.

LOngiùs, quam quantum vitæ humanæ spacium est, cupiditas gloriæ extenditur: maximaq; pars eius in memoriam ac posteritatem prominet.

MAximo cuiq; id accidere animo certum est, vt se non cum præsentibus modò,

modò, ſed cum omnis æui claris viris comparet.

PLus animi eſt inferenti periculum, quàm propulſanti.

MAior ignotarum rerum eſt terror.

NIL firmum ac ſtabile eſt infidis ſocijs, grauibus ac ſuperbis dominis.

MVlta quæ nunc ex interuallo non apparent, bellum aperiet.

ID eſt viri & ducis, non deeſſe fortunæ præbenti ſe, & oblata caſu flectere ad conſilium.

SEN-

❦

Rauis militia procul à domo, terra mariq́ multos labores, multa pericula adfert.

OMnium primùm tueri publicam fidem decet.

GLiſcit prima negligendo, bellum.

OMnia in maius, metu augente, accipimus.

INopi, inuiſæ opes potentioris.

DAnt animum ad loquendum liberè, vltimæ miſeriæ.

NAtura inſitum quibuſdam eſt, vt magis peccari nolint, quàm ſatis animi ad vindicanda peccata habeant.

SEnescente inuidia, mollitur ira.

PLerunq; in vbere agro, euenit vt imbelles sint.

MVltitudo regnanti, paucitas exulis fortunæ conueniens est.

DEsiderio indigentium auxilij, tardiùs cuncta mouentur.

SEN-

SAtietas amoris in vxorem, ex multa copia.

EX mentione & ſpe pacis, negligentia oritur.

IS bello inferior eſt, qui armis vincitur.

LÆtitia ea eſt gratior, qua inter aſsiduas clades ac lacrymas, vnum quantumcunq; ex inſperato gaudium affulget.

TAM ſecundis, quàm aduerſis rebus, non datur ſpacium ad ceſsandum.

AB amore temerarium atq; impudens mutuamur conſilium.

NON eſt (crede mihi) tantum ab hoſtibus armatis ætati noſtræ (iuue-

(iuuenili) periculi, quantum ab circumfusis vndiq; voluptatibus. Qui eas sua temperantia frænauit ac domuit, multò maius decus, maioremq; victoriam sibi peperit, quàm victo Rege potentissimo.

VInce animum, caue deformes multa bona vno vitio, & multorum meritorum gratiam maiore culpa, quàm causa culpæ est, corrumpas.

ÆGer animo ferox iuuenis, grauiùs consulit.

SEgniùs homines bona, quàm mala sentiunt.

NE aduenientem quidem gratiam homines benignè accipiunt, nedum vt præteritæ satis memores sint.

INteger quàm victus, pacem petens, æquiorem impetrat.

PRæterita magis reprehendi poſſunt, quàm corrigi.

ITA ſæpe aliena appetimus, vt de noſtris dimicemus.

ADoleſcentia & perpetua felicitas, ferociora vtraq; , quàm quietis opus eſt conſilijs.

NON temerè incerta caſuum reputat, quem fortuna nunquam decepit.

QVod ſi in ſecundis rebus bonam quoq; mentem darent Dij, non ea ſolùm quæ eueniſſent, ſed etiam ea quæ euenire poſſent, reputaremus.

MAximæ cuiq; fortunæ, minimè credendum eſt.

IN bonis tuis rebus, noſtris dubijs, tibi ampla & ſpecioſa danti eſt pax: nobis petentibus, magis neceſſaria, quàm honeſta.

MEli-

MElior tutiorq́ est certa pax, quàm sperata victoria.

NON est multorum annorum felicitas, in vnius horæ danda discrimen.

NVsquam minùs, quàm in bello, euentus respondet.

SImul parta & sperata decora, vnius horæ fortuna euertere potest.

NON statuendo felicitati modum, nec cohibendo efferentem se fortunam, quantò altiùs effertur quis, eò fœdiùs corruit.

EST eius, qui dat, non qui petit, conditiones dicere pacis.

MVltum per quos petita sit, ad fidem tuendæ pacis pertinet.

OMnia quæcunq; agimus, subiecta sunt mille casibus.

ANceps spes & metus miscent animos.

IMpudenter certa negantibus, difficilior venia est.

RArò simul hominibus, bona fortuna, bonaq; mens datur.

EX insolentia, quibus noua bona fortuna est, impotentes lætitiæ, insaniunt.

NVlla magna ciuitas diu quiescere potest: Si foris hostem non habet, domi inuenit: vt præualida corpora ab externis causis tuta videntur, sed suis ipsa viribus onerantur.

TAntum nimirum ex publicis malis sentimus, quantum ad priuatas res pertinet: nec in eis quicquam acriùs, quàm pecuniæ damnum stimulat.

SEN-

SENTENTIÆ LIVIANÆ
Libri trigesimi Primi.

SIgnificationes & acclamationes multitudinis, aßentatione immodica pudorem onerant.

INsueto vera audire, ferocior veritatis oratio.

SErum auxilium perditis.

IBI signa, ibi acies eße debet, vbi Rex est.

NAtura perpetua est.

SVnt quædam belli iura, quæ vt facere, ita pati fas est.

PEriculum est, ne nimis facilè victis ignoscendo, plures ob idipsum ad experiendum aduersus nos fortunam belli incitemus.

COnſilijs nulla eſt tam inimica, quàm celeritas. Celeris enim pœnitentia, ſed eadem ſera atq; inutilis ſequitur. Cum præcipitata raptim conſilia, neq; reuocari, neq; in integrum reſtitui poßunt.

TRansfugas, leuitas ingeniorum ad cognoſcendas hoſtium res, in omnibus bellis præbet.

NIhil tam incertum, nec tam inæſtimabile eſt, quàm animi multitudinis.

PLeraq; dictu, quàm re faciliora.

DEſiderium patriæ, facilùs ad credendum inclinat animos.

NON expectant belli tempora moras, & dilationes imperatorum: Et pugnandum eſt interdum, non quia velis, ſed quia hoſtis cogat.

SEN-

SENTENTIÆ LIVIANÆ
Libri trigeſimi Secundi.

AB eo qui prior arma intulit, iniuria orta.

FAcilitas veniæ, animos in poſterum conciliat.

GLoria egregia æſtimanda, armis potiùs & virtute, quàm mœnibus vrbem tueri.

SVmma vniuerſi belli, ex momentis paruarum plerunq; rerum pendet.

DIcendi ac ſuadendi, quod quiſq; aut velit, aut optimum putet, occaſio eſt, priuſquam quicquam decernamus: vbi ſemel decretum aliquid erit, omnibus id, etiam quibus antè diſ-

plicuerit, pro bono atq; vtili defendendum.

SAtis exemplorum nobis alienæ clades præbent: ne quæramus quemadmodum exemplo simus.

NOlite, si quod omnibus votis petendum erat, vltrò offertur, fastidire. Non quemadmodum licet, sic semper liciturum est. nec sæpe, nec diu eadem occasio erit.

IStud par omnibus periculum est, qui cum hoste ad colloquium congrediuntur, vt nulla fides sit.

INcendere & corrumpere vrbes, est vincentium præmia victum corrumpere.

ANtiqui Macedonum Reges, acie bellare soliti, vrbibus parcere quantum possent; quò opulentius imperium haberent. Nam de quorum

possessi-

poſseſsione dimicetur tollentem, nihil ſibi præter bellum relinquere, quod conſilium eſt?

AVT bello vincendum, aut melioribus parendum.

SENTENTIÆ LIVIANÆ
Libri trigesimi Tertij.

Aciliùs cum singulis, quàm si in vnum plures simul conferant vires, bellatur.

INcerto adhuc belli euentu, legati hostium comiter audiantur & dimittantur.

ATrox cædes non pertinet ad semiuiros.

MVlti obuiam eundo impudenter, criminis suspicionem auertere volunt.

NIhil omnino bonorum multitudini gratius, quàm libertas.

VBiq; ius & fas, potentißima lex sunt.

MAgnam vim ad stimulandos animos, ira habet. IN-

INfirmorum quoq; libertati, grauis eſt ſuperbia.

PArùm ex dignitate, ſubſcribere odijs accuſationibusq́; & factionibus inſerere publicam autoritatem.

SÆpius patriæ, quàm noſtrorum euentus miſerabimur.

SEN-

SENTENTIÆ LIVIANÆ
Libri trigesimi Quarti.

CVM domi victa est libertas impotentia muliebri, in foro quoq; obteritur & calcatur.

A nullo genere non æquè summum periculum est, ac ab muliebri, si cœtus, & concilia, & secretas occultationes esse sinas.

MAiores nostri, nullam ne priuatam quidem rem agere fœminas sine autore voluerunt: in manu esse parentum, fratrum, virorum.

OMnium rerum libertatem, imò licentiam, si vera dicere volumus, desiderant mulieres.

NVlla lex satis commoda omnibus

bus

bus eſt: id modò quæritur, ſi maiori parti & in ſummam prodeſt. Si quod cuiquam priuatim officiet, id ius deſtruet ac demolietur: quid attinebit vniuerſos rogare leges, quas mox abrogare, in quas latæ ſunt, poſſunt.

AVaritia & luxuria ſunt peſtes, quæ omnia magna imperia euerterunt.

SIcut antè morbos neceſſe eſt cognitos eſſe, quàm remedia eorum: Sic cupiditates priùs natæ ſunt, quàm leges, quæ ijs modum facerent.

QVod alij liceat, tibi non licere, aliquid naturalis aut pudoris, aut indignationis habet.

PEſſimus quidem pudor eſt, vel parſimoniæ vel paupertatis.

SImul pudere, quod non oportet, cœperit: quod oportet, non pudebit.

HOmi-

HOminem improbum, non accusari tutiùs est, quàm absolui: & luxuria non mota, tolerabilior est, quàm erit ipsis vinculis, sicut fera bestia, irritata, deinde emissa.

SVperbas me dius fidius aures habemus: Si cùm domini seruorum non fastidiant preces, nos rogari ab honestis fœminis indignamur.

QVemadmodum ex his legibus, quæ nō in tempus aliquod, sed perpetuæ vtilitatis causa latæ sunt, nullam abrogari debere fateor, nisi quam aut vsus coarguit, aut status aliquis Reipub. inutilem fecit: Sic quas tempora aliqua desiderarunt leges, mortales, vt ita dicam, & temporibus ipsis mutabiles esse video. Quæ in pace latæ sunt, plerunq; bellum abrogat: quæ in bello, pax. vt in nauis

admi-

administratione, alia in secunda, alia in aduersa tempestate vsui sunt.

MVliercularum animos, etiam parua mouent.

NON magistratus, nec sacerdotia, nec triumphi, nec insignia, nec dona, aut spolia bellica mulieribus contingere possunt: munditiæ, & ornatus, & cultus, hæc fœminarum insignia sunt: his gaudent, & gloriantur: hunc mundum muliebrem appellarunt maiores nostri.

NVnquam saluis suis, exuitur seruitus muliebris: & ipsæ libertatem, quam viduitas & orbitas facit, detestantur.

QVO plus potestis, eò moderatiùs imperio vti debetis.

DIsciplina est custos infirmitatis, quam inter validiores optimè timor continet. BEL-

BEllum seipsum alet.

SÆpe vana pro veris, maximè in bello valent: & credens se aliquid auxilij habere, perinde atq; haberet, ipsa fiducia, & sperando atq; audendo seruatur.

QVod pulcerrimum, idem tutissimum est, in virtute spem positam habere.

RES lenta, oppugnatio vrbium est: & obsidentibus priùs sæpe, quàm obsessis, tædium affert.

QVO plures sumus, pluribus rebus egebimus.

VAna, vt ad cæteram fidem, sic ad secreta tegenda, satellitum regiorum ingenia.

FOrtes fortuna adiuuat.

CVnctatio hostium animos facit.

LIbe-

LIbertate modicè vtamur. temperata ea, salubris & singulis, & ciuitatibus est: nimia & alijs grauis, & ipsis qui habeant, effrænata & præceps est.

DIscordia & seditio, omnia opportuna insidiantibus faciunt: cum pars quæ domestico certamine inferior sit, externo potiùs se applicet, quàm ciui cedat.

OMnis nouitas sermones præbet.

NIhil motum ex antiquo probabile est: veteribus, nisi quæ vsus euidenter arguit, stari malunt.

VBI omnia ei, qui armis plus potest, dedita sunt, quæ ex ijs habere victos, quibus mulctari eos velit, ipsius ius atq; arbitrium est.

MAli res exempli est, de nihilo hospites corripi.

Libri trigesimi Quinti.

Ecto & iusto prælio, vera virtus vincit.

QVO maior gloria, eò propior inuidiæ.

QVod aliquis aßiduus in oculis est hominum, ea res minùs verendos magnos homines ipsa satietate facit.

SI non libertas seruitute potior sit: tamen omni præsenti statu, spes cuiq; nouandi res suas, blandior est.

SVO quisq; periculo furit.

DIgnitas in libertate posita est, quæ suis stat viribus, non ex alieno arbitrio pendet.

COnsilia callida & audacia, prima specie læta, tractatu dura, euentu tristia sunt.

MVL-

MVltitudo auida nouandi res.

COnſuetudine leuior labor fit, & comitate ac benignitate ducis, etiam non iniucundus fieri poteſt.

NVlla ingenia tam prona ad inuidiam ſunt, quàm eorum qui genus ac fortunam ſuam animis non æquant: quia virtutem & bonum alienum oderunt.

MVlta homines, ne bellare neceße ſit, voluntate remittunt, quæ bello & armis cogi non poßint.

PLeriq;, quos opes regiæ alunt, vaniloqui.

FAcilè eſt orationem apud fauentes, æquis auribus accipi.

VEnalis pretio multitudo.

SENTENTIÆ LIVIANÆ
Libri trigeſimi Sexti.

COmmunis vtilitas, ſocietatis maximum vinculum eſt.

MVlti ſi pœnitere poſſent, poßent & incolumes eßе.

NVlla res æquè, ac vigiliæ conficiunt.

AD dignitatem fidemq; pertinet, non prodi ſocios.

PRæterita magis reprehendi, quàm corrigi poßunt.

PAX omnium bono paritur.

SIcut teſtudinem, vbi collecta in ſuum tegimen eſt, tutam ad omnes ictus video eßе: vbi exerit partes aliquas, quodcunq; nudauit, obnoxium

atq;

atq; infirmum habere: Haud diſsimiliter vos Achæi clauſos vndiq; mari, quæ intra Peloponeſi ſunt terminos, ea & iungere vobis, & iuncta tueri facilè: Simul auiditate plura amplectendi, hinc excedatis: nuda vobis omnia, quæ extrà ſint, & expoſita ad omnes ictus eſſe.

PVdor irrito incepto abſcedere.

LEuari per multos casus tempore interposito, præsentes clades possunt.

PLurimum militum virtus in bello valet.

CAptæ non deditæ diripiuntur vrbes: & in his tamen arbitrium est imperatoris, non militum.

IRA & auaritia imperio potentiores sunt.

MEmores fortunarum humanarum, suæ fortunæ moderentur, & alienam ne vrgeant.

PArari singula acquirendo faciliùs potuerunt, quàm vniuersa teneri possunt.

RE-

REgum maieſtas, difficiliùs à ſummo faſtigio ad medium detrahitur, quàm à medijs ad ima præcipitatur.

ALia alijs, & honeſta & probabilis, eſt cauſa armorum.

QVÆ parare & quærere arduum fuit, tueri difficiliùs.

SENTENTIÆ LIVIANÆ
Libri trigeſimi Octaui

Aucitas cœlandæ rei, quàm agendæ aptior.

SOL, puluis, ſitis, vt ferrum non admoueas, proſternunt.

IN frugibus, pecudibus, non tantum ſemina ad ſeruandum indolem valent, quantum terræ proprietas, cœliq́;, ſub quo aluntur, mutat.

GEneroſius in ſua quicquid ſede gignitur: inſitum alienæ terræ, in id quo alitur, natura vertente ſe, degenerat.

NOlite exiſtimare, belluas tantùm recens captas feritatem illam ſylueſtrem primò ſeruare: deinde cum

diu

diu manibus humanis alantur, mitescere: in hominum feritate mulcenda non eandem naturam eße.

VBerrimo agro, mitißimo cælo, clementibus accolarum ingenijs, omnis illa, cum qua venerant aduenæ, mansuefacta est feritas.

MVltum peregrinæ voluptates ad extinguendum animorum vigorem poßunt, multum contagio disciplinæ morisq́ accolarum valet.

TOlerabilior regia seruitus, quàm feritas immanium barbarorum.

CArthagine in crucem tolli imperatores dicuntur, si prospero euentu, prauo consilio rem geßerunt.

NVllius calumniæ subijcienda ea, quæ Dij comprobauerunt.

CÆca inuidia est, nec quicquam aliud scit, quàm detrectare vir-

tutes, corrumpere honores & præmia earum.

NEmo vnus ciuis tantū eminere debet, vt legibus interrogari non poſsit.

NIhil tam æquandæ libertatis eſt, quàm potentiſsimum quenq; poſſe dicere cauſam.

NIhil tutò cuiquam, nedum ſumma Reipub. permittitur, ſi ratio non ſit reddenda.

QVI ius æquum pati non poteſt, in eum vis haud iniuſta eſt.

AVrium faſtidium abeſt, cum pro periculo, non in gloriam, geſta referuntur.

INfamia intactum, inuidia quæ poſsunt, vrgent.

MAior animus & natura, ac maiori fortunæ aſsuetus, reus eſſe non ſcit, nec ſummittere ſe in humilitatem cauſam dicentium.

SEN-

SENTENTIÆ LIVIANÆ
Libri trigesimi Noni.

SVas si multates pro magistratu exercere, non boni exempli est.

SVO quisq; iudicio & homines odisse aut diligere, & res probare aut improbare debet: non pendere ex alterius vultu ac nutu, nec alieni momentis animi circumagi, astipulariq; irato.

COquus vilissimum antiquis mancipium, & æstimatione & usu.

VBicunq; multitudo est, ibi & legitimus Rector multitudinis esse debet.

CRescit & serpit quotidie malum.

NIhil

NIhil in ſpeciem fallacius eſt, quàm praua religio. Vbi Deorum numen prætenditur ſceleribus, ſubit animum timor, ne fraudibus humanis vindicandis, diuini iuris aliquid immiſtum violemus.

QVid ſi vox libera non ſit, liberum eſt?

NOndum omnium dierum ſol occidit.

NON vllius rei minùs diuturna eſt gratia, quam libertatis, præſertim apud eos, qui malè vtendo eam corrupturi ſunt.

NON eſt res euidens pro dubia quærenda.

PArum eſt victis, quod victoribus ſatis eſt.

VEremur quidem vos Romani, & ſi vultis etiam timemus: ſed plus

&

& veremur & timemus Deos immortales.

SEnectus ſoluit omnia.

NON diuturnum mortis gaudium, autoribus crudelitatis eſt.

GRaue imperium regum, nihil inexploratum, quod inueſtigari volunt, efficit.

SEN-

Dium vincit metum.

NIhil occulti esse in intestina discordia potest.

ETiam hostes armis positis fœdus icerunt, & priuatæ multorum simultates finitæ sunt.

NOX ad quietem data naturæ beneficio mortalibus.

VIncit dolorem ipsa necessitas.

SÆpe inuidia gratiæ externæ, obest potiùs, quàm prodest.

CÆcus criminandi cupiditate animus, dum omnia suspecta efficere vult, aliud alio confundit.

MIseria & metus crapulam facilè excutiunt.

AN-

ANtigonus liberis suis præcepit, ne quis cum tota gente simul in rebus dubijs periclitari auderet.

EX infestis hostibus, plerunq; socij fideles, interdum etiam ciues fiunt.

AMicitiæ immortales, inimicitiæ mortales debent esse.

MVlta adsolet veritas præbere vestigia sui.

SENTENTIÆ LIVIANÆ
Libri quadrageſimi Primi.

Vibus inſuetus liberalior victus eſt, auidiùs vino ciboq́ corpora onerant.

INterrumpi tenorem rerum, in quibus peragendis continuatio ipſa efficaciſsima eſt, minimè conuenit.

INter traditionem imperij, nouitatemq́ ſucceſsoris, quæ noſcendis priùs, quàm agendis rebus imbuenda eſt, ſæpe bene gerendæ rei occaſiones intercidunt.

CVM feræ beſtiæ cibum ad fraudem ſuam poſitum, plerunq́ aſpernentur & refugiant: nos cæci ſpecie

parui

parui beneficij, non debemus inescari.

AD hæc, quæ palàm geruntur, consilia nostra accommodare oportet.

Libri quadragesimi Secundi.

INiuria etiamsi iusta, non tamen in magistratu exercenda: & silentium nimis modestum aut timidum, ius velut probato exemplo, magistratibus facit grauiorum imperiorum.

CLara victoria, vincendo oppugnantes, non sæuiendo in afflictos fit.

LOngo tempore, & multis, magnisq́; meritis, paritur autoritas.

MArs communis est, & euentus incertus belli.

PErire semel satius est, quàm sub acerbissimi carnificis arbitrio, spiritum ducere.

IN liberis gentibus populisq́; plebs omnis fermè ſolet deterioribus inclinari.

ÆS alienum, & deſperatio rerum ſuarum, eodem manente ſtatu, præcipites ad nouanda omnia agit.

ÆQuum eſt omnia honeſta loca ducere, quibus Remp. defenſuri ſimus.

SI malè meriti clementiam experti ſunt: bene merendo liberalitatem experientur.

INeſt cura inſita mortalibus, videndi congredientes nobiles Reges, & legatos.

SVperbiùs tacemus, quàm vera reſpondemus.

QVid attinet cuiquam exilium patere, ſi nuſquam exuli locus futurus eſt?

QVÆ obiecta & purgata ſunt,

talia sunt, vt aures, vt animi audientium.

NON tam refert, quid aut qua mente fecerimus, quàm quo modo id factum accipiatur.

INterdum in præsens tempus, plus proficitur dolo, quàm virtute: Sed eius demum animus in perpetuum vincitur, cui confessio expressa est, se neq; arte, neq; casu, sed collatis comminus viribus iusto ac pio bello esse superatum.

SI possessio regni haud ambigua manet, multa dies tempusq; adferre potest.

CVM omnia humana, tum maxima quæq; & regna, & imperia, sub casibus multis sunt.

NEC turpius quicquam, quàm sine certamine cessisse regno: nec præ-

clarius

clarius quicquam, quàm pro dignitate & maiestate, omnem fortunam expertum esse.

SEcunda fortuna in conditione honestæ pacis vtendum, potiùs quàm spe vana euecti, in casum irreuocabilem nos demus.

MOdum imponere secundis rebus, nec nimis credere serenitati præsentis fortunæ, prudentis hominis & meritò felicis est.

MOS erat veterum Romanorum, in aduersis vultum secundæ fortunæ gerere, moderari animos in secundis.

PRauo studio, etiam in certaminibus ludicris, vulgus vtitur, deteriori atq; infirmiori fauendo.

Libri quadragesimi Quarti.

Auent pietati fideiq; Dij.

PErtinax audacia, prudens interdum in exitu eſt.

NEmo tam famæ contemtor eſt, cuius non debilitari animus poßit.

NON omnes firmi & conſtantis animi contra aduerſum rumorem eſſe poßunt.

NON ſum is, qui non exiſtimem admonendos duces eſſe: imò eum qui de ſua vnius ſententia omnia gerat, ſuperbum iudico magis, quàm ſapientem.

SErmonum ſatis ipſa præbet vrbs.

NAtura inimica inter se, libera ciuitas, & Rex.

VIolentiam insitam ingenio, intemperantia vini accendit.

VNus imperator in exercitu, prouidere & consulere quid agendum sit debet, nunc per se, nunc cum ijs quos aduocauerit in consilium: qui non sint aduocati, eos nec palàm, nec secretè iactare consilia eius.

MIles hæc tria curare debet: corpus vt quàm validissimum & pernicissimum habeat: arma apta: animum paratum ad subita imperia: cætera sciat de se Dijs immortalibus, & imperatori suo curæ esse.

IN quo exercitu milites, & imperator rumoribus vulgi circumagitur, ibi nihil salutare est.

QVO quæq; accuratiùs curantur,

eò faciliùs loquacitate regiorum ministrorum emanant.

IAcula, & sagittæ, & cætera missilia, in tenebris, vbi quid petatur procul prouideri nequit, inutilia sunt.

FOrtuna plus consilijs humanis pollet.

PLeraq; noua commenta mortalium, in verbis vim habent, extemplò cùm agi, non quemadmodum agantur edisseri oportet, sine vllo effectu euanescunt.

CAstra sunt victori receptaculum, victo perfugium.

QVibusdam absentem carpere imperatorem, quàm præsentem monere, meliùs videtur.

SEN-

SENTENTIÆ LIVIANÆ Libri quadragesimi Quinti.

❦

OMnis præfatio sacrorum, eos quibus non sint puræ manus, sacris arcet.

IN secundis rebus nihil in quenquam superbè ac violenter consulere decet: nec præsenti credere fortunæ, cùm quid vesper ferat, incertum sit.

IS demum vir erit, cuius animum nec prospera (fortuna) flatu suo efferet, nec aduersa infringet.

COncitatores vulgi, venalem linguam habent.

VBI in medio præda administrantibus est, ibi nunquam causæ seditionum & certaminis desunt.

REgnum nouum, nullis vetuſtis fundatum opibus, fraterna ſtat concordia.

SI vtraq; glorioſa res eſt, & ſeruaſſe fratri regnum, & eripuiſſe, ſeruati tamen regni, quæ iuncta pietati eſt, potior laus fit.

NVlla eſt ciuitas, quæ non & improbos ciues aliquando, & imperitam multitudinem habeat.

TAM ciuitatum, quàm ſingulorum hominum mores ſunt: gentes quoq; aliæ iracundæ, aliæ audaces, quædam timidæ: in vinum, in Venerem, proniores aliæ ſunt.

SVperbiam, verborum præſertim, iracundi oderunt, prudentes irrident, vtiq; ſi inferioris, aduerſus ſuperiorem eſt: capitali pœna nemo vnquam dignam iudicauit.

ET

ETiam Deos aliqui verbis ferocioribus increpant, nec ob id quenquam fulmine ictum audiuimus.

NEq; moribus, neq; legibus vllius ciuitatis ita comparatum est, vt si quis vellet inimicum perire, si nihil fecerit, quo id fiat, capitis damnetur.

EQuidem pro patria qui lethum oppetißent, sæpe fando audiui: qui patriam pro se perire æquum censerent, hi primi inuenti sunt.

VSus longo tempore, vnus est legum corrector.

VVlgò Romæ dictum ipsius (Pauli Æmilij) ferebant: & conuiuium instruere, & ludos parare, eiusdem eße qui vincere bello sciret.

INtacta inuidia media sunt, ad summa fermè tendit.

NON

NON ſperet fructum gratiæ, qui non meruit.

EX ſummo retrò volui fortuna conſueuit.

NON quod datur quidem, gratum eſſe donum poteſt, quod qui dat, vbi vult ablaturus eſt.

Finis Sententiarum Liuij.

SEN-

SENTENTIÆ SALLUSTIANÆ, ex Coniuratione Catilinæ.

❦

OMnes homines, qui sese student præstare cæteris animalibus, summa ope niti decet, ne vitam silentio transigant, veluti pecora: quæ natura prona, atq; ventri obedientia finxit.

MElius esse videtur, ingenij quàm virium opibus, gloriam quærere: & quoniam vita ipsa, qua fruimur breuis est, memoriam nost ri quàm maximè longam efficere.

DIuitiarum, & formæ, gloria fluxa atq; fragilis est: virtus clara æternaq; habetur.

PRius

PRiùs quàm incipias, consulto, & vbi consulueris, maturè facto opus est.

LIbido dominandi, causa belli.

IMperium facilè ijs artibus retinetur, quibus initio partum est.

VBI pro labore desidia, pro continentia & æquitate libido, atq; superbia inuasere: fortuna simul cum moribus immutatur.

QVÆ homines arant, nauigant, ædificant, virtuti omnia parent.

MVlti mortales dediti ventri, atq; somno, indocti, incultiq;, vitam sicut peregrinantes transiere. quibus profectò contra naturam, corpus voluptati, anima oneri fuit.

IS demum mihi viuere, & frui anima videtur, qui aliquo negotio inten-

intentus, præclari facinoris, aut artis bonæ famam quærit.

PLlcrum est, benefacere Reipub. etiam bene dicere, haud absurdum est: vel pace, vel bello clarum fieri licet.

HAud quaquam par gloria, sequitur scriptorem, & actorem rerum.

SIc pleraq; mortalium habentur, inuidia ex opulentia oritur.

REgibus boni, quàm mali, suspectiores sunt: semperq; his, aliena virtus formidulosa est.

PRofectò fortuna in omni re dominatur: eaq; res cunctas, ex libidine magis, quàm ex vero celebrat, obscurataq;.

OPtimus quisq; (Romanorum veterum) facere quàm dicere, sua ab aliis bene facta laudari, quàm ipse aliorum narrare, malebat. PRi-

PRimò pecuniæ, deinde imperij cupido creuit. Ea quaſi materies omnium malorum fuere. Namq́; auaritia fidem, probitatemq́;, cæteraſq́; bonas artes ſubuertit: pro his ſuperbiam crudelitatem, Deos negligere, omnia venalia habere edocuit: ambitio multos mortales falſos fieri ſubegit. Aliud clauſum in pectore, aliud promtum in lingua habere: amicitias inimicitiaſq́; non ex re, ſed ex commodo æſtimare: magiſq́; vultum, quàm ingenium bonum habere.

GLoriam, honorem, imperium, bonus & ignauus æquè ſibi exoptant. Sed ille vera via nititur: huic quia bonæ artes deſunt, dolis atq́; fallacijs contendit.

AVaritia pecuniæ ſtudium habet, quam nemo ſapiens concupiuit.

Ea

Ea quasi venenis malis imbuta, corpus, animumq; virilem effæminat: semper infinita, insatiabilis est: nec copia, nec inopia minuitur.

SEcundæ res sapientum animos fatigant.

POstquam diuitiæ honori esse cœpêre, & eas gloria, imperium, potentia sequebatur: hebescere virtus, paupertas probro haberi, innocentia pro maleuolentia duci cœpit.

ANimus imbutus malis artibus, haud facilè libidinibus caret.

ANimi molles, & ætate fluxi, dolis haud difficulter capiuntur.

ANimus impurus, Dijs hominibusq; infestus, neq; vigilijs, neq; quietibus sedari potest: ita conscientia mentem excitam vastat.

IDem velle, atq; idem nolle, ea demum firma amicitia est.

EMori per virtutem præstat, quàm vitam miseram atq; inhonestam, vbi alienæ superbiæ ludibrio fueris, per dedecus amittere.

TAntummodo incipere opus est: cætera res expediet.

VBI periculum aduenit, inuidia atq; superbia pòst sunt.

LIbertatem, nemo bonus, nisi cum anima, simul amittit.

SEmper in ciuitate, quibus opes nullæ sunt, bonis inuident, malos extollunt: vetera odêre, noua exoptant: odio suarum rerum mutari omnia student: turba atq; seditionibus sine cura aluntur.

EGestas facilè habetur sine damno.

QVi-

QVicunq; aliarum, atq; ſenatus, partium ſunt, conturbari Rempub. quàm minùs ipſi valere malunt.

MAximum bonum in celeritate putandum.

AVxilium petas ab omnibus, etiam ab infimis.

OMnes homines, qui de rebus dubijs conſultant, ab odio, amicitia, ira, atq; miſericordia vacuos eſſe decet. Haud facilè animus verum prouidet, vbi illa officiunt: neq; quiſquam omnium, libidini ſimul, & vſui paruit.

VBI intenderis animum, valet. Si libido poſsidet, ea dominatur, animus nihil valet.

NON cuiquam mortalium iniuriæ ſuæ paruæ videntur: multi eas grauiùs æquo habuêre.

QVI demißi in obſcuro vitam agunt, ſi quid iracundia deliquêre, pauci ſciunt: fama atq; fortuna eorum pares ſunt: Qui magno imperio præditi, in excelſo ætatem agunt, eorum facta cuncti mortales nouêre.

IN maxima fortuna minima licentia eſt, neq; ſtudere, neq; odiße, ſed minimè iraſci decet. Quæ apud alios iracundia dicitur, ea in imperio ſuperbia atq; crudelitas appellatur.

PLeriq; mortales poſtrema meminêre: & in hominibus impijs, ſceleris eorum obliti, de pœna dißerunt, ſi ea paulò ſæuior fuerit.

IN luctu atq; miſerijs, mors ærumnarum requies, non cruciatus eſt: ea cuncta mortalium mala diſſoluit: vltrà neq; curæ, neq; gaudio locus eſt.

QVI conuenit in minore negotio legem timere, cum eam in maiore neglexeris?

OMnia mala exempla ex bonis initijs orta sunt.

IN magna ciuitate multa & varia ingenia sunt.

PRofectò virtus atq; sapientia maior in illis fuit, qui ex paruis opibus tantum imperium fecere, quàm in nobis, qui ea bene parta vix retinemus.

CÆtera maleficia tum persequare, vbi facta sunt: hoc (nempe coniurationis & proditionis) nisi prouideris ne accidat: vbi euenit, frustrà iudicia implores.

CApta vrbe, nihil reliqui fit victis.

OPulentia negligentiam tolerat.

IAmpridem equidem nos vera rerum vocabula amisimus, quia, bona aliena largiri, liberalitas: malarum rerum audacia, fortitudo vocatur.

NON votis, neq; suppliciis muliebribus, auxilia Deorum parantur. Vigilando, agendo, bene consulendo, prosperè omnia cedunt. Vbi socordiæ tete, atq; ignauiæ tradideris: nequidquā Deos implores. irati infestiq; sunt.

VErba virtutem non addunt, neq; ex ignauo strenuus, neq; fortis ex timido exercitus, oratione imperatoris fit. Quanta cuiusq; animo audacia natura, aut moribus inest, tanta in bello patêre solet. Quem neq; gloria, neq; pericula excitarunt, nequidquam hortêre. timor animi auribus officit.

NEq; locus, neq; amicus quisquam teget, quem arma non texerint.

NEmo

NEmo nisi victor, pace bellum mutauit. Nam in fuga salutem sperare, cùm arma, queis corpus tegitur, ab hostibus auerteris, ea verò dementia est.

SEmper in prælio ijs maximum est periculum, qui maximè timent: audacia pro muro habetur.

NEcessitudo etiam timidos, fortes facit.

SENTENTIÆ SALLV-STIANÆ,
ex bello Iugurthino.

FAlsò queritur de natura sua genus humanum: quod imbecilla, atq; æui breuis, forte potius, quàm virtute regatur. Nam contrà reputando, neq; maius aliud, neq; præstabilius inuenias: magisq; naturæ, industriam hominum, quàm vim ac tempus deesse.

DVX atq; imperator vitæ mortalium, animus est: qui, vbi ad gloriam virtutis via graßatur, abundè pollens, potensq́;, & clarus est, neq; fortunæ eget: quippe quæ (fortuna) probitatem, industriam, cæterasq́; bonas artes, neq; dare, neq; eripere cuiquam potest.

poteſt. Sin captus (animus) prauis cupidinibus, ad inertiam, & voluptates corporis peſſundatus eſt, pernicioſa libidine pauliſper vſus: vbi per ſocordiam, vires, tempus, ingenium defluxêre, naturæ infirmitas accuſatur: ſuam quippe culpam, actores ad negotia transferunt.

QVod ſi hominibus, bonarum rerum tanta cura eſſet, quanto ſtudio aliena, ac nihil profutura, multumq́; etiam periculoſa, petunt: neq; regerentur magis caſibus, quàm regerent caſus: & eò magnitudinis procederent, vbi pro mortatibus, gloria æterni fierent.

PRæclara facies, magnæ diuitiæ, adhæc vis corporis, & alia huiuſcemodi omnia breui dilabuntur: at ingenij egregia facinora, ſicut anima, immortalia ſunt.

COrporis, & fortunæ bonorum, vti initium, ſic finis eſt: omniaq; orta occidunt, & aucta ſeneſcunt. Animus incorruptus, æternus, rector humani generis, agit atq; habet cuncta, neq; ipſe habetur.

INgenium, quo neq; melius, neq; amplius aliud in natura mortalium eſt, incultu atq; ſocordia torpeſcit.

VI quidem regere patriam, aut parentes, quanquam & poßis, & delicta corrigas, tamen importunum eſt.

OMnes rerum mutationes, cædem, fugam, aliaq; hoſtilia portendunt.

FRuſtrà niti, neq; aliud ſe fatigando, niſi odium quærere, extremæ dementiæ eſt: niſi fortè quem inhoneſta, & pernicioſa libido tenet, potentiæ paucorum decus, atq; libertatem ſuam gratificari.

SÆpe

SÆpè audiui Q. Maximum, P. Scipionem, præterea ciuitatis nostræ præclaros viros, solitos ita dicere: Cum maiorum imagines intuerentur, vehementissimè sibi animum ad virtutem accendi: scilicet non ceram illam, neq; figuram tantam vim in sese habere: sed memoria rerum gestarum eam flammam egregijs viris in pectore crescere, neq; priùs sedari, quàm virtus eorum famam atq; gloriam adæquauerit.

DIfficillimum in primis est, & prælio strenuum esse, & bonum consilio: Nam alterum ex prouidentia timorem, alterum ex audacia temeritatem plerunq; adferre solet.

PEriculosè à paucis emitur, quod multorum est.

DIfficillimum inter mortales est, gloria inuidiam vincere.

NE

NE malis tibi alienos adiungere, quàm ſanguine coniunctos retinere.

NON exercitus, neq; theſauri, præſidia regni ſunt, verùm amici: quos neq; armis cogere, neq; auro parare queas, officio & fide pariuntur.

QVis amicior, quàm frater fratri? aut quem alienum fidum inuenies, ſi tuis hoſtis fueris?

COncordia paruæ res creſcunt, diſcordia maximæ dilabuntur.

IN omni certamine, qui opulentior eſt, etiamſi accipit iniuriam: tamen, quia plus poteſt, facere videtur.

PArum tuta per ſe ipſa probitas eſt.

FVgam, exilium, egeſtatem, & omnes has, quæ nos premunt ærumnas, cum anima ſimul amittimus.

POl-

POlluta licentia inuidiam accendit.

PAucis carior fides, quàm pecunia.

QVO plura (quis) bene atq; strenuè fecit, eò animus iniuriam minùs tolerat.

PArum fidei miseris.

BOnum publicum, in plerisq; negotijs, priuata gratia deuincitur.

VIncit in auido ingenio prauum consilium.

MAius dedecus est, parta amittere, quàm non peperisse.

IMpunè quælibet facere, id est Regem esse.

IGnoscendo malis, bonos perditum imus.

HOC in Republica multò præstat, beneficij, quàm maleficij, immemorem esse.

BO-

BOnus tantummodo ſegnior fit, vbi negligas: at malus improbior.

SEcundæ res amant laſciuiam, atq; ſuperbiam.

BOno vinci ſatius eſt, quàm malo more iniuriam vincere.

IMperatori nouo plus ex malis moribus ſolicitudinis, quàm ex copia militum auxilij, atq; bonæ ſpei accedit.

RES humanæ ita ſe habent: in victoria vel ignauis gloriari licet: aduerſæ res etiam bonos detrectant.

POſt gloriam inuidia ſequitur.

EX mala conſcientia, digna (mala) timentur.

GRauis caſus in ſeruitium ex Regno.

INter bonas artes integrum ingenium breui adoleſcit.

COn-

COntemtor animus, & ſuperbia, commune nobilitatis malum.

NON ſuper fortunam animum geramus.

NON omnia omnibus cupienda ſunt: debent cuiq; res ſuæ ſatis placere.

CVpido atq; ira, peſsimi conſultores.

ANimo cupienti nihil ſatis feſtinatur.

VVlgus plerunq; ingenio mobili, ſeditioſum, atq; diſcordioſum eſt, cupidum rerum nouarum, quieti atq; odio aduorſum.

BEllum geri ſine adminiſtris non poteſt.

NOuorum fidem in magna perfidia veterum experiri, periculoſum ducamus.

PRoditionem vitare celeritate

poſsu-

possumus. Nam talia consilia (proditionis) per otium ex oportunitate capiuntur.

STultitia videtur, alienam rem suo periculo curare.

OMne bellum sumitur facilè, cæterùm ægerrimè desinit: non in eiusdem potestate, initium eius & finis est: incipere cuiuis etiam ignauo licet: deponitur, cum victores velint.

PLeriq; non iisdem artibus imperium petunt, & postquam adepti sunt, gerunt: primò industrij, supplices, modici sunt: dehinc per ignauiam, & superbiam, ætatem agunt.

SPes necesse virtute & innocentia tutari: nam alia infirma sunt.

ILlis difficile est, in potestatibus temperare, qui per ambitionem sese probos simulauêre.

NAtu-

NAtura vna, & communis omnium: sed fortißimus quisq; generosus est.

HOmines corrupti superbia, ita ætatem agunt, quasi honores contemnant: ita hos petunt, quasi honestè vixerint.

NÆ illi falsi sunt, qui diuersißimas res pariter expetant, ignauiæ voluptatem, & præmia virtutis.

MAIorum gloria posteris quasi lumen est: neq; bona eorum, neq; mala in occulto patitur.

NObilitatem certè peperiße, quàm acceptam corrupiße, melius est.

IPsa se virtus satis ostendit.

CVM tute per mollitiem agas, exercitum supplicio cogere, id est, dominum eße, non imperatorem.

MAiores omnia, quæ licet, re-

liquerunt, diuitias, imagines, memoriam ſui præclaram, virtutem non relinquunt, neq; poßunt: Ea ſola neq; datur dono, neq; accipitur.

MVnditia mulieribus, viris labor conuenit: omnibuſq; bonis oportet plus gloriæ, quàm diuitiarum eſſe: Arma, non ſupellectilem decori eſſe.

VBI ſe omnibus flagitijs dedecorauêre turpißimi viri, bonorum præmia ereptum eunt. Ita iniuſtißimè luxuria & ignauia, peßimæ artes, illis, qui coluere eas, nihil officiunt: Reipub. innoxiæ cladi ſunt.

DIis iuuantibus omnia matura ſunt, victoria, præda, laus: quæ ſi dubia, aut procul eßent, omnes tamen bonos Reipublicæ ſubuenire decebat.

NEmo ignauia immortalis factus: neq; quiſquam parens liberis

vti

vti æterni forent, optauit: magis vti boni, honestiq́ vitam exigerent.

HOmini potentiam quærenti, egentißimus quisq́ oportunißimus: cui neq; sua curæ, quippe quæ nulla sunt, & omnia cum precio honesta esse videntur.

FOrtißimus quisq́ tutißimus.

AMicorum neq; nobis, neq; cuiquam omnium satis fuit.

FErociùs decernunt, ignari humanarum rerum, quæ fluxæ & mobiles, sæpius in aduersa mutantur.

NON decet, quem manus armauerit, ab inermis pedibus auxilium petere, in maximo metu nudum, & cæcum corpus ad hostes vertere.

REgem armis, quàm munificentia vinci, minùs flagitioſum.

PLerunq; regiæ voluntates, vt vehementes, ſic mobiles, ſæpe ipſæ ſibi aduerſæ.

SEN-

SENTENTIÆ SALLVSTIANÆ,

ex fragmentis Historiarum.

❧

PRimæ dissensiones vitio humani ingenij euenere: quod inquies, atque indomitum, semper in certamine libertatis, aut gloriæ, aut dominationis agitur.

DIscordia, & auaritia, atque ambitio, secundis rebus oriri sueta mala.

EX quo tempore maiorum mores, non paulatim, vt antea, sed torrentis modo præcipitati: adeo iuuentus luxu atque auaritia corrupta est, vt meritò dicatur, genitos esse, qui neque ipsi habere res familiares possent, neque alios pati.

SEcundæ res mirè ſunt vitijs obtentui.

POtior periculoſa libertas, quieto ſeruitio.

PRaua incepta conſultoribus noxæ ſunt.

QVÆ peßumi & ſtultißimi decreuere, ea bonis & ſapientibus ſæpe faciunda ſunt.

MOllitia decretorum, nobis dignitas, hoſtibus metus detrahitur.

NON patiendum licentiam ſcelerum, quaſi rabiem, ad integros procedere.

VBI malos præmia ſequuntur, haud facilè quiſquam gratuitò bonus eſt.

CErtaminis aduerſa, pro libertate, potiora ſunt forti viro, quàm omnino non certauiſſe.

RA-

RArus animus est ad ea, quæ placent defendenda.

OMnis iniuria grauitate tutior est.

IGnauissimi quiq; tenuissima spe frustrantur.

OMnes qui secundis rebus suis ad belli societatem orantur, considerare debent, licetne protum pacem agere. Deinde quod quæritur, satisne pium, tutum, gloriosum, an indecorum sit.

MAlæ secundæq; res, opes non ingenium mutant.

SEnectus per se grauis, curam duplicat.

VIta & mors iura naturæ sunt: vt sine dedecore cum ciuibus, fama & fortunis integer agas, id dono datur atq; accipitur.

MVlta cura summo imperio inest, multi ingentes labores.

DIfficile, atq; aſperum factu, conſilium dare Regi, aut imperatori; poſtremò cuiquam mortali, cuius opes in excelſo ſunt: Quippe cum & illis conſultorum copiæ adſint: neq; de futuro quiſquam ſatis callidus, ſatiſq; prudens ſit. Quin etiam ſæpe praua magis, quàm bona conſilia proſperè eueniunt. Quia pleraſq; res fortuna ex lubidine ſua agitat.

MAlum facinus in ſe committit, qui incommodo Reipub. gratiam ſibi conciliat.

VBI bonum publicum etiam priuatim vſus eſt: id verò dubitare aggredi, ſocordiæ atq; ignauiæ duco.

HOſtem aduorſum opprimere, ſtrenuo homini haud difficile eſt: occulta pericula neq; facere, neq; vitare bonis in promtu eſt.

MVlti

MVlti Reges, ciuitates, & nationes, per opulentiam magna imperia amiserunt, quæ per virtutem inopes ceperant.

VBI bonus deteriorem diuitijs magis clarum, magisq; acceptum videt: primò æstuat, multaq; in pectore voluit: sed vbi gloria honorem magis in dies, virtutem opulentia vicit: animus ad voluptatem à vero deficit.

GLoria industria alitur: vbi eam demseris, ipsa per se virtus amara, atq; aspera est.

VBI diuitiæ claræ habentur, ibi omnia bona vilia sunt, fides, probitas, pudor, pudicitia.

AD virtutem vna & ardua via est: ad pecuniam, qua cuiq; lubet, nititur: & malis, & bonis rebus ea creatur.

NEque de capite, neque de honore, ex copijs quisquam magis aut minùs iudicauerit.

IVdices a paucis probari regnum est: ex pecunia legi inhonestum.

PErinde omnes res laudantur, atque appetuntur, vt earum rerum vsus est.

MAlitia præmijs exercetur: vbi ea demseris, nemo omnium gratuitò malus est.

AVaritia, bellua fera, immanis, intoleranda est. quò intendit, opida, agros, fana, atque domos vastat: diuina cum humanis permiscet: neque exercitus, neque mœnia obstant, quò minùs via sua penetret: fama, pudicitia, liberis, atque parentibus, cunctos mortales spoliat.

SI pecuniæ decus ademeris, magna

na illa vis auaritiæ facilè bonis moribus vincetur.

OMnia regna, ciuitates, nationes, vsq; eò prosperum imperium habuerunt, dum apud eos vera consilia valuerunt: vbicunq; gratia, timor, voluptas, ea corrupêre: pòst paulò imminutæ opes: deinde ademtum imperium: postremò seruitus imposita est.

CVicunq; in sua ciuitate amplior, illustriorq; locus, quàm alijs est: ei magna cura est Reipublicæ. Nam cæteris, salua vrbe, tantummodo libertas tuta est: qui per virtutem sibi diuitias, decus, honorem pepererunt, vbi paulùm inclinata spe, Respub. agitari cœpit: multipliciter animus curis atq; laboribus fatigatur: aut gloriam, aut libertatem, aut rem familiarem defensat: omnibus locis adest, festi-

festinat: quantò in secundis rebus florentior fuit: tantò in aduersis asperius, magisq; anxiè agitat.

COæquari gratiam omnium difficile est.

LIbertas iuxtà bonis & malis, strenuis & ignauis est. Verùm eam pleriq; metu deserunt: stultißimi mortales, quod in certamine dubium est, quorsum accidat, id per inertiam in se, quasi victi recipiunt.

SVus cuiq; animus ex conscientia spem præbet.

VIuos interdum fortuna, sæpe inuidia fatigat: vbi anima naturæ cesßit: demtis obtrectatoribus, ipsa se virtus magis magisq; extollit.

FAber suæ quisq; fortunæ.

NEmo alteri imperium volens concedit: & quamuis nouus atq; clemens

mens ſit, qui plus poteſt, tamen quia malo eſſe licet, formidatur. Id euenit, quia pleriq; rerum potentes, peruerſè conſulunt, & eò ſe munitiores putant, quò illi, quibus imperitant, nequiores fuere. At contrà id eniti decet, cùm ipſe bonus atq; ſtrenuus ſis, uti quàm optimis imperites. Nam peſsimus quiſq; aſperrimè rectorem patitur.

QVÆ quiſq; optima poteſt, dicat.

PRimum id conſidera, quale id ſit, de quo conſultas. Ita bonis, maliſq; dimotis, patenti via ad verum perges.

FIrmanda ſunt concordiæ bona, & diſcordiæ mala expellenda.

SApientes pacis cauſa bellum gerunt: laborem ſpe otij ſuſtentant.

MAgnæ curæ magna merces eſt.

DOmum aut villam extruere,

eamq;

eamq; signis, aulæis, alijsq; operibus exornare, & omnia potiùs quàm semet visendum efficere, id est, non diuitias decori habere, sed ipsum illis flagitio esse.

II, quibus bis die ventrem onerare, nullam noctem sine scorto quiescere mos est: vbi animum, quem dominari decebat, seruitio oppressêre: nequaquam eo postea hebeti, atq; claudo, pro exercitio vti volunt. Nam imprudentia pleraq; & se præcipitant.

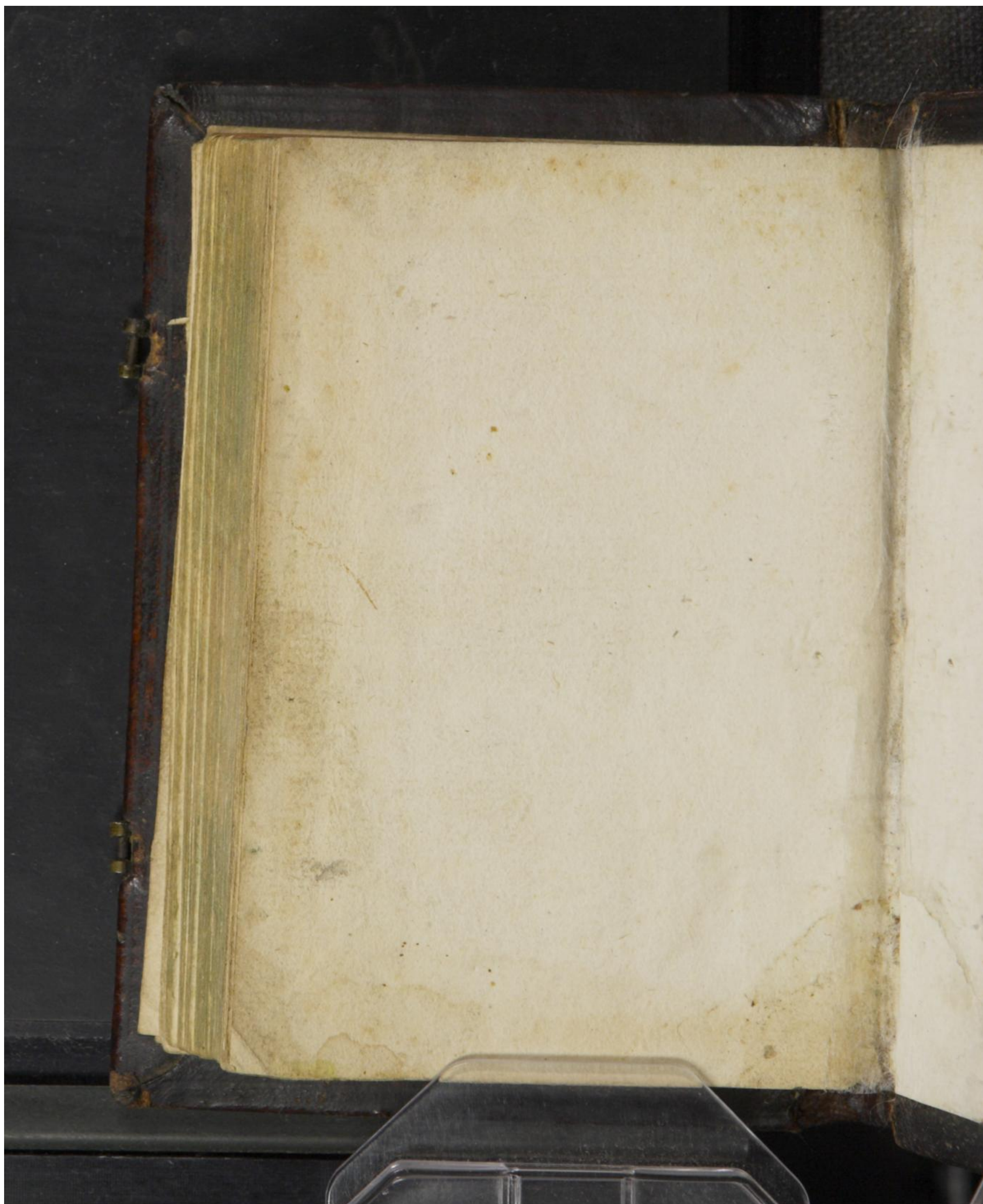
PLeriq; mortales ad iudicaudum satis ingenij habent, aut simulant: veruntamen ad reprehendenda illorum facta, aut dicta, ardet omnibus animus.

FINIS.

τῷ θεῷ δόξα.

HAFNIÆ,
Impreſsit Laurentius Benedictus.
1582.

Eget BB 1990